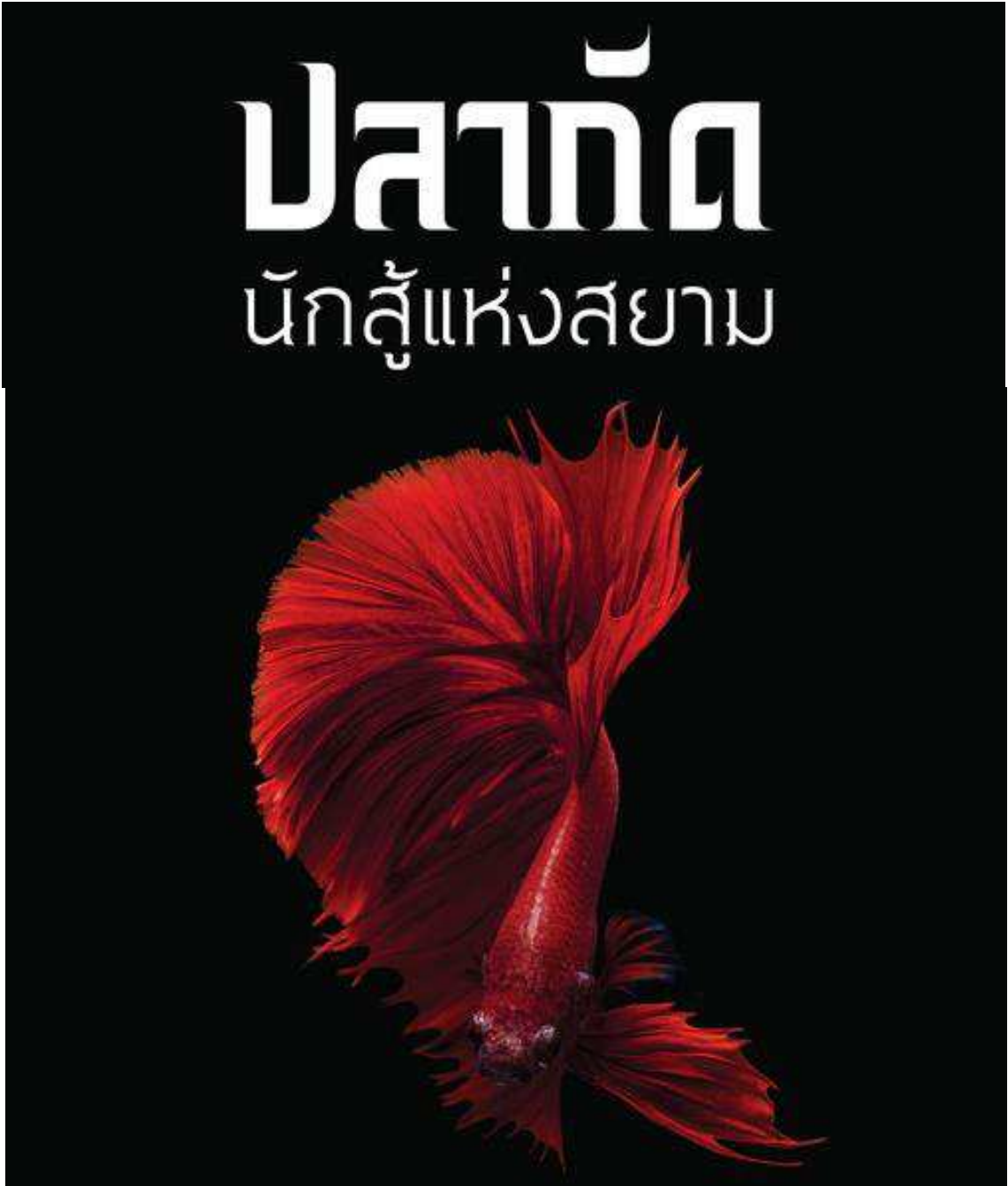


ปลาปัก นักสู้แห่งสยาม



ต้นฉบับคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ต้นแบบ

โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park)



ต้นฉบับคู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ต้นแบบ

TK park Exhibition Kit

ปลากัด นักรู้แห่งสยาม

ปลากัดไทย เป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์พื้นเมืองที่พบตามแหล่งน้ำธรรมชาติ มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Betta splendens* และมีชื่อสามัญว่า “Siamese Fighting Fish” ปลากัดมีลำตัวยาวประมาณ 5 - 6 เซนติเมตร มีคุณสมบัติว่องไว อวดทน มีสีสันสวยงาม “ปลากัด” เป็นปลาที่พบได้ทั่วไปในทุกภาคของไทย ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ บริเวณน้ำตื้น มักพบในจุดน้ำที่ค่อนข้างใส น้ำนิ่ง และเป็นแหล่งน้ำที่ไม่มีน้ำขุ่น

หากมองย้อนกลับไปในอดีต จะพบว่าปลากัดเป็นปลาที่เด็กผู้ชายไทยนิยมแสวงหาเพื่อนำมาเล่น แข่งขัน ประกวดประชันกันมาแต่โบราณ ถูกเลี้ยงไว้เป็นเกมกีฬาและการประชันหลังฤดูการเก็บเกี่ยว จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต จวบจนปัจจุบัน ปลากัดถูกพัฒนาสายพันธุ์ให้สวยงามยิ่งขึ้น ทำให้กระแสนิยมเลี้ยงปลากัดเป็นที่นิยมแพร่หลายไปทั่วโลก เป็นปลาสวยงามที่มีการเพาะจำหน่ายในประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศ สร้างงาน สร้างรายได้มหาศาลในแต่ละปี

อุทยานการเรียนรู้ TK park ร่วมกับ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และฟาร์มปลากัด ขวัญศิริ ฟาร์ม ขอเชิญร่วมงานนิทรรศการ “ปลากัด...นักรู้แห่งสยาม (Siamese Fighting Fish)” ปลาน้ำจืดพื้นเมืองของไทยที่นิยมเลี้ยงทั้งในประเทศและต่างประเทศ และอยู่คู่วิถีชีวิตคนไทยมาช้านาน ในฐานะปลาที่เลี้ยงไว้เพื่อความสวยงาม จนปัจจุบันกลายเป็นปลาเศรษฐกิจที่สร้างรายได้มหาศาลให้แก่วงการปลาสวยงามของไทย

ประเด็นหลักของชุดกิจกรรม

1. เรียนรู้เรื่องราวของปลากัดทางด้านความหลากหลายของสายพันธุ์
2. เรียนรู้เรื่องราวของปลากัดกับความสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของคนไทย
3. เรียนรู้วิิธีขยายพันธุ์ การเพาะเลี้ยง และการสร้างรายได้จากปลากัด

เป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก : เด็กอายุ 7 – 12 ปี และเยาวชนอายุ 13 – 18 ปี
2. กลุ่มเป้าหมายรอง : เด็กอายุ 0 – 6 ปี ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

เป้าหมายนิตรรศการเพื่อการเรียนรู้ 10 แผ่น ประกอบด้วย

1. ปลา กัด...ปลานักสู้แห่งสยาม
2. ปลา กัดอาเซียน ปลาสวยงามระดับโลก
3. รู้จักปลา กัด
4. แอบดู (ชีวิต) ปลา กัด
5. หลากชนิดปลา กัดในประเทศไทย
6. ปลา กัดป่ามรดกวัฒนธรรมไทย
7. พัฒนาสายพันธุ์ปลา กัด
8. จากชั้นสู่ขวด การเพาะเลี้ยงปลา กัด
9. จากสิบสู่ล้าน เลี้ยงปลา กัดให้รวย
10. ศัพท์ “ปลา กัด” กับคนไทย

รูปแบบการจัดนิทรรศการ

บรรยากาศการตกแต่งเป็นการจำลองรูปแบบของตลาดการค้า-ขายปลา กัดแบบชาวบ้าน โดยแบ่งพื้นที่ลานสานฝันเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 คือฐานปลา กัด นักสู้แห่งสยามที่มีการนำตัวอย่างปลา กัดหลายชนิดมาให้เรียนรู้ ส่วนที่ 2 จากชั้นสู่ขวด ฟาร์มปลา กัดไทย โกอินเตอร์ ที่เป็นการจำลองบรรยากาศฟาร์มปลา กัด ซึ่งอยู่ร่วมกับฐานศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลา กัด ส่วนที่ 3 คือพื้นที่สำหรับการทำ Workshop ทั้งการถ่ายภาพปลา กัดและกิจกรรมตกปลา กัดโค้ย สุดท้ายส่วนที่ 4 เป็นการออกร้านขายปลา กัด ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดมีการเชื่อมโยงถึงกันในด้านเนื้อหาการเรียนรู้ ทำให้ทุกพื้นที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี อีกทั้งในงานได้จัดจัดวางโปสเตอร์ให้นิตรรศการตามจุดต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 “ทางเข้านิตรรศการและจุดลงทะเบียน” ใช้พื้นที่บริเวณทางเข้าลานสานฝัน มีการออกแบบเป็นฉากขนาดใหญ่นำเสนอชื่อนิตรรศการ รายละเอียดของนิตรรศการ พร้อมทั้งตารางกิจกรรมพิเศษ โดยฉากนี้จะหันหน้าต้อนรับผู้ใช้บริการอุทยานการเรียนรู้ตรงบริเวณทางเข้าลานสานฝัน ด้านซ้ายมือ สำหรับจุดลงทะเบียนเพื่อเข้าชมนิตรรศการจะอยู่บริเวณทางขึ้นบันไดไปยังห้องมินิเธียเตอร์ 1 และ 2

สำหรับการประชาสัมพันธ์นิตรรศการ นอกจากบริเวณทางเข้าสถานที่จัดงานแล้ว ยังมีป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่บริเวณบันไดเลื่อนทางขึ้นสู่อุทยานการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการประชาสัมพันธ์การจัดนิตรรศการแก่ผู้ใช้บริการภายในเซ็นทรัลเวิลด์อย่างทั่วถึง



ส่วนที่ 2 “ฐานกิจกรรมที่ 1 : ปลากัด นักสู้แห่งสยาม” จะใช้พื้นที่ 1 ส่วน 4 ของลานสานฝัน จัดบรรยากาศเป็นหมู่บ้านปลากัดไทย พร้อมตัวอย่างปลากัดหลากหลายสายพันธุ์ ทั้งปลากัดพื้นพื้นเมือง จนถึงปลากัดที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ให้มีความสวยงามโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

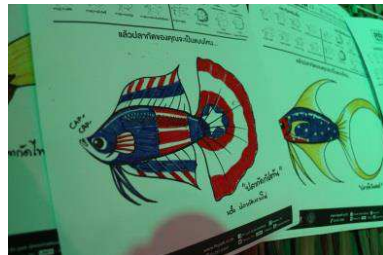


ส่วนที่ 3 “ฐานกิจกรรมที่ 2 : จากขันสู่ขวด ฟาร์มปลากัดไทย โกอินเตอร์” จะใช้พื้นที่ลานสานฝัน ใช้พื้นที่ 1 ส่วน 4 ของลานสานฝัน ร่วมเรียนรู้กระบวนการเลี้ยงปลากัด ในรูปแบบการจำลองระบบฟาร์มที่ครบวงจรมาไว้ ณ ลานสานฝัน ตั้งแต่การจับคู่ การอนุบาล การเพาะเลี้ยง ไปจนกระทั่งบรรจุเพื่อส่งขายทั้งในประเทศและโกอินเตอร์ไกลยังต่างแดน พร้อมร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องราวจากเจ้าของฟาร์มปลากัด ปลาที่สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้เลี้ยง จัดแสดงร่วมกับบอร์ดนิทรรศการหมายเลข 7, 8, 9 และ 10



ส่วนที่ 4 “ฐานกิจกรรมที่ 3 : ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด” เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับปลากัดที่มีความผูกพันต่อเนื่องมาอย่างแนบแน่นยาวนานผ่านมุมมองของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย พร้อมร่วมสนุกไปกับเกม “ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด” ค้นหาศัพท์หรือสำนวนซึ่งมีที่มาจากศัพท์เทคนิคในวงการปลากัด พร้อมเรียนรู้ความหมายของศัพท์เหล่านั้น เพื่อสะท้อนถึงคุณค่าของศัพท์เทคนิคในวงการปลากัดที่มีอิทธิพลต่อแวดวงภาษาไทย จัดแสดงร่วมกับบอร์ดนิทรรศการ

หมายเลข 2 และ 10 และจุดวาดภาพพระบายสีตามโจทย์ที่ว่า หากสามารถเพาะพันธุ์ปลากัดได้ อยากให้มี สีสั้น รูปร่างอย่างไร”



ส่วนที่ 5 ตั้งอยู่บริเวณหน้าห้องมินิเธียเตอร์ 2 ยาวตลอดราวบันไดสู่ห้องสมุดไอทีและลานสานฝัน ในสัปดาห์ที่ 1 (วันเสาร์ที่ 22 - วันอาทิตย์ที่ 23 เมษายน 2560) เป็น “ฐานกิจกรรมที่ 4 : กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยมีการจัดตู้ไฟ (Light room) พร้อมปลากัดเพื่อให้บันทึกภาพ พื้นที่ส่วนรอบๆ นั้นมีดี เพื่อลดแสงเงาที่กระทบโหลปลา และในสัปดาห์ที่ 2 (วันเสาร์ที่ 29 - วันอาทิตย์ที่ 30 เมษายน 2560) เป็น “กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ตักปลาโค้ย” ใช้พื้นที่ลานหน้าห้องมินิเธียเตอร์ 2 โดยการนำปลากัดที่พบได้ตามงานวัดและตลาดนัด ขึ้นมาไว้ที่อุทยานการเรียนรู้ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้แสดงสามารถ อดฝีมือ และขันเชิงที่ว่องไวในการตักปลากัดแฟนซีโค้ย (ปลากัดลวดลายปลาการ์ฟ)



ส่วนที่ 6 “พื้นที่แกลเลอรี (Gallery) รูปปลากัด” ใช้พื้นที่ด้านหน้าระหว่างห้องมินิเธียเตอร์ 1 และ 2 มีโครงสร้างสีขาวขนาด 80 x 230 เซนติเมตร เรียงต่อกัน 3 ชั้น เป็นโครงสร้างหลัง และแขวนรูปปลากัดลวดลายสวยงาม สีสั้นสดใส ตัดกับสีพื้นของโครงสร้าง มีจุดเด่นอยู่ที่รูปของ “เจ้าไตรรงค์” ปลากัด

หม้อฮาล์ฟมูน (Halfmoon Plakat : HMPK) ปลากัดลายธงชาติไทยที่ถูกประมูลในราคาที่สูงถึง 53,500 บาท พื้นที่นี้จึงเป็นอีก 1 จุดถ่ายรูป ที่ผู้เข้าร่วมนิทรรศการให้ความสนใจ



ส่วนที่ 8 “มุมจำหน่ายปลากัด” มุมจัดจำหน่ายปลากัดทั้งจากฟาร์ม และนิสิตจากคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์



เนื้อหาคู่มือประกอบนิทรรศการ

ปลากัด นักสู้แห่งสยาม

ปลากัด นักสู้แห่งสยาม

ปลากัดไทย เป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์พื้นเมืองที่พบตามแหล่งน้ำธรรมชาติ มีคุณสมบัติไว้อวดทน แข็งแรง สีสดใสสวยงาม มีสัญชาตญาณในการต่อสู้ จึงเป็นปลาที่เด็กผู้ชายไทยนิยมแสวงหาเพื่อนำมาเล่นแข่งขันเป็น “กีฬาปลากัด” เป็นการประกวดประชันที่ได้รับการจารึกว่าเป็นที่นิยมในหมู่ชาวไทยมาแต่โบราณ

อันที่จริงแล้ว เกมกีฬาการกัปลาของชาวไทยนั้น นอกจากปลากัดแล้วยังมี ปลาอีกสองชนิดที่นำมาจัดแข่งขันกัน คือ **ปลาหัวตะกั่วและปลาเข็ม**แต่ก็ไม่แพร่หลายไม่ติดใจคนทั่วไปเหมือนปลากัด ทั้งนี้เนื่องจากปลากัดนอกจากจะมีน้ำอดน้ำทนในการต่อสู้เป็นระยะเวลานาน ๆ แล้ว **ลีลาการต่อสู้ของปลากัดก็เต็มไปด้วยชั้นเชิงและศิลปะ และเหนือสิ่งอื่นใดนักรบจิ๋วเหล่านี้จะสง่างามยิ่งในระยะเวลาที่เข้าต่อสู้** ความสวยงามตามธรรมชาติของปลากัดจึงเป็นสิ่งที่ทำให้คนนิยมเลี้ยงปลากัดเป็นทั้งสัตว์เลี้ยงสวยงาม และนักกีฬาตัวโปรดของคนไทย



ปลาเข็ม

ปลาหัวตะกั่ว

ปัจจุบัน ปลากัดสวยงามของไทยได้รับความนิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงามของไทย มีความรู้และความชำนาญในการพัฒนาสายพันธุ์ปลากัดจนเป็นที่ยอมรับของนักเลี้ยงปลาทั่วโลก จากมูลค่าการส่งออกปลาสวยงามในแต่ละปี พบว่าปลากัดเป็นปลาสวยงามของไทยที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 1

และด้วยคุณค่าทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าปลากัดไม่ได้เป็นเพียงปลาที่เลี้ยงไว้เพียงชื่นชมความสวยงามเพียงเท่านั้น แต่เป็น**ปลาที่สร้างงาน สร้างรายได้มหาศาลในแต่ละปี เกิดการรวมกลุ่มของคนรักปลากัดมากมาย และที่สำคัญคือ ในปี พ.ศ.2556 กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้ขึ้นทะเบียนปลากัดให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นมรดกภูมิปัญญาไทยที่สำคัญของไทย**

ปลากัดกับคนไทย

ภูมิปัญญาในการแสวงหาและคัดเลือกปลากัด คนไทยรู้ว่าปลากัดนิยมเข้าไปอยู่ในรู ตั้งแต่ต้นฤดูหนาว ตามขอบหนอง ชายบึง ริมคู และรางน้ำ และจะออกมาแพร่พันธุ์ใหม่ในต้นฤดูฝนราวเดือนพฤษภาคม กระจายออกไปหากินตามที่มีเหยื่อ รก ๆ ในเขตน้ำตื้น ปลากัดสายพันธุ์เดิมนี้นี้เรียกว่า ปลาป่าหรือปลาลูกทุ่ง ลำตัวเป็นสีน้ำตาลอ่อน ค่อนข้างดำ มีความว่องไวแต่กัดไม่ทน ประมาณปี พ.ศ. 2430 นักเลงปลาบางคนเริ่มใช้วิธีชูดลั้งเอาปลาป่ามาขังไว้ในโอ่งมาเลี้ยงดูให้อาหาร



พอถึงฤดูฝนก็นำมากัดพ่นกับปลาป่า ซึ่งส่วนใหญ่จะสู้ปลาชุดที่เลี้ยงมาไม่ได้ การเล่นปลาชุดนิยมเล่นกันจนถึงประมาณ ปี พ.ศ. 2496 จึงเกิดการคัดพันธุ์ปลาลูกทุ่งนำมาฝึกต่อสู้ให้อดทนจนกลายเป็นพันธุ์ใหม่เรียกว่า **ปลาหม้อ** หรือ **“ลูกหม้อ”** มีขนาดใหญ่กว่าเดิม กัดเก่งและอดทน ทั้งยังมีสีสันทสวยงาม

ภูมิปัญญาในการพัฒนาสายพันธุ์ปลากัดไทย

ต่อมาได้เกิดการคัดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ปลากัดขึ้นมา อีก 4 ชนิด เป็นการเริ่มต้นพันธุศาสตร์สัตว์น้ำของเมืองไทย เกิดปลาพันธุ์ทางที่ได้จากการผสมปลาลูกหม้อกับปลาลูกทุ่งเรียกว่า **ปลาสังกะสี** ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะได้อาจมาจากผิวหนังที่หนาแรงแรงไม่ถูกกัดขาดง่าย ตัวใหญ่ **ปลาซ้าสาม**เป็นปลากัดลูกผสมชั้นที่ 3 ระหว่างปลาสังกะสีกับปลาลูกทุ่ง กัดเก่งกว่าปลาลูกหม้อ **ปลาลูกผสม** เป็นปลากัดพันธุ์ทางชั้นที่ 4 ระหว่างปลากัดซ้าสามกับปลาป่า และ **ปลากัดเงิน** เกิดจากการผสมเทียมเพื่อให้ได้สีสันทสวยงาม ครีบกและตะเกียบยาวมาก นิยมเลี้ยงเพื่อความสวยงาม



ศัพท์ “ปลากัด” กับคนไทย

ปลากัดเป็นกีฬาพื้นบ้านยอดนิยมของไทยมาแต่อดีต ศัพท์เทคนิคต่าง ๆ ของการกัดปลากัดนั้นเป็นที่รู้จักคุ้นเคยแพร่หลายทั่วไป ภายหลังมีการนำมาใช้กับบริบทของสังคม นานวันเข้าหลายคำศัพท์ถูกใช้จนเคยชินเสียจนลืมไปว่า ศัพท์เหล่านี้ล้วนมาจากแวดวงปลากัด



คำศัพท์	ความหมาย
ก่อหวอด	หวอด คือ ฟองอากาศที่ตัวผู้สร้างขึ้นมาเพื่อให้ตัวเมียวางไข่ในขั้นตอนการเตรียมผสมพันธุ์ถูกใช้เป็นส่วนนวมหมายถึง “เริ่มจับกลุ่มเพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง” มักใช้ในการกล่าวถึงการกระทำการมีดีมีร้าย
คร่ำหวอด	ปลากัดที่เคยก่อหวอดมาหลายครั้ง เวลากัดชนะมันก็จะสามารถก่อหวอดได้ด้วย จึงถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับ “เชี่ยวชาญ หรือ ชำนาญ”
ลูกหม้อ	ใช้เรียกปลากัดที่ถูกคัดเลือกและพัฒนาสายพันธุ์อย่างพิถีพิถันจนกลายเป็นปลากัดชั้นดี จึงนำมาเปรียบกับข้าราชการตามกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่มี ประสบการณ์สูง ภูมิจานดี ตลอดจนลูกน้องหรือพนักงานที่ทำงานมานานจนได้รับความไว้วางใจจากเจ้านายหรือองค์กร
ลูกไล่	คนที่ถูกข่มตลอดเวลา ดังปลาลูกไล่ที่ไม่ยอมสู้กับปลาตัวอื่น

ลูกทุ่ง	ปลากัดตามทุ่งตามนา เกิด และโตตามธรรมชาติ กลายเป็นสำนวนหลายถึงอะไรที่ตรงข้ามกับคุณหนู คนเมือง
พอง	เวลาพร้อมที่จะกัด ปลากัดจะคลี่ครีบริบและหางออกจนดูน่าเกรงขาม บางทีก็แรงสี่ตัวให้เข้มข้น จึงนำมาเทียบกับอาการเป่ง วางก้าม หรืออาการจองทองของคน
ห้าว	ใช้เรียกอาการคึกคักของปลากัด แม้ว่าอาจจะเข้าข่ายลนลานมากกว่าก็ตาม แต่ก็มักใช้กับอาการพร้อมเข้าชน
ตัวแข็ง	ในช่วงการลงสนามประชัน เวลาที่ปลากัดถูกกัดจุดสำคัญเข้า ปลาที่ห้าวๆ อาการเกิดอาการตัวแข็งทื่อไปเสียอย่างนั้น
ถอดสี	พอ “ตัวแข็ง” หรืออยู่ในอาการที่ไม่พร้อมจะสู้แล้ว สีสนของปลากัดก็จะจางลงด้วย จนถูกนำมาใช้เป็นสำนวนหมายถึงการ “ถอดใจ” นั่นเอง

ปลากัดอาเซียน ปลาสวยงามระดับโลก

“อาเซียน บ้านของปลากัด”

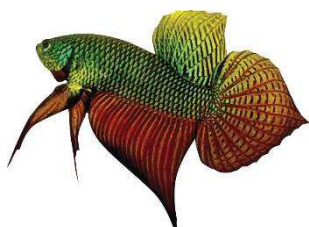
ปลากัด เป็นปลาท้องถิ่นที่พบได้ทั่วไปในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบได้มากที่สุดบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงของประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม นอกจากนี้แต่ละประเทศในอาเซียนยังมีการเล่นกัดปลาเช่นเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมร่วมของชาวอาเซียนอย่างแท้จริง



รู้หรือไม่

ประเทศฟิลิปปินส์ และหมู่เกาะบาห์ลีของประเทศอินโดนีเซีย ไม่พบปลากัดอาศัยอยู่ สันนิษฐานว่าในยุคน้ำแข็งเกิดร่องวอลเลซ (Wallace Line) ที่แยกทั้งสองหมู่เกาะออกจากพื้นที่อื่น ๆ ของอาเซียนในปัจจุบัน ส่งผลให้ปลากัดไม่ถูกพบใน 2 หมู่เกาะนี้

“ปลากัดพระราชทาน จุดเริ่มต้นการเป็นปลาสวยงามระดับโลก”



- พ.ศ. 2383 (ค.ศ. 1840) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงพระราชทานปลากัดส่วนพระองค์ ให้กับแพทย์ชาวอเมริกันที่มีชื่อว่า “ธีโอดอร์ แคนเตอร์ (Theodore Cantor)” และได้มีการศึกษาพร้อมทั้งตีพิมพ์ผลงานเผยแพร่ให้คนทั่วโลกได้รู้จักปลากัดในชื่อ “*Betta Splendens*” ซึ่งมีที่มาจากภาษาละตินหมายถึง “นักรบผู้สง่างาม” หรือชื่อสามัญ คือ “Siamese Fighting Fish” ที่แปลว่าปลากัดสยาม



- พ.ศ. 2417 (ค.ศ. 1874) ปลากัดถูกนำไปเลี้ยงในยุโรป และส่งต่อไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการเพาะพันธุ์ให้มีความแข็งแรง มีรูปร่างและสีสรรที่สวยงาม ทำให้การเลี้ยงปลากัด “เปลี่ยนจากการเลี้ยงเพื่อเกมกีฬาไปเป็นการเลี้ยงเพื่อเป็นปลาพันธุ์สวยงาม”



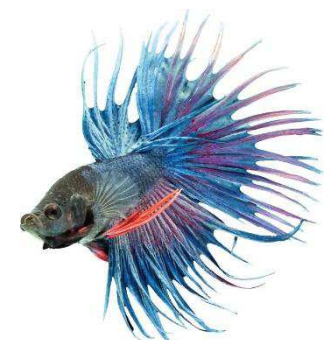
- พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) นักเพาะเลี้ยงปลากัดชาวอเมริกัน ได้มีการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ ที่มีชื่อว่า “ปลากัดลิปบี้” ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่มีครีบยาว เพราะเป็นการผสมข้ามสายพันธุ์กับปลาท้องถิ่นที่มีครีบยาว



- พ.ศ. 2510 (ค.ศ. 1967) นักเพาะเลี้ยงปลากัดชาวอเมริกันยังได้พัฒนาสายพันธุ์ใหม่ขึ้นอีก 2 สายพันธุ์ ได้แก่ “ปลากัดหางสามเหลี่ยม (Delta)” และ “ปลากัดหางสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ (Super Delta)”



- พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) นักเพาะพันธุ์ปลากัดชาวเยอรมันและฝรั่งเศส ได้พัฒนาปลากัดสายพันธุ์ใหม่ ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้เลี้ยงปลากัดทั่วโลก คือ “ปลากัดหางพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว (Half-moon)”



- พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) นักเพาะพันธุ์ปลากัดชาวสิงคโปร์สามารถเพาะพันธุ์ “ปลากัดหางมงกุฏ (Crown tail)” ได้สำเร็จในปีนี้ ซึ่งเป็นการผสมพันธุ์ระหว่าง “ปลากัดหางจัก” หรือ “ปลากัดหนามเตย” กับ “ปลากัดหางสามเหลี่ยม” เป็นต้น

ปลากัดได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ๆขึ้นเป็นลำดับเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด รวมถึงการไม่หยุดพัฒนาสายพันธุ์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากัด ทำให้ปัจจุบันพบปลากัดที่มีรูปร่างหน้าตาที่หลากหลาย และเชื่อว่าในอนาคตจะมีปลากัดรูปร่างและสีสรรที่สวยงามยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน เพราะ ปลากัดเป็นปลาสวยงามที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายทั้งภายในประเทศไทย และระดับโลก รวมทั้งยังมีการก่อตั้งสมาคมปลากัดขึ้นทั่วโลก เช่น สมาคม International Betta Congress (IBC),

Betta Fish Club ในประเทศต่าง ๆ และสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ปลากัดสยาม ฯลฯ รวมถึงการประกวดปลากัด เช่น International Betta Fish Competition, การประกวดปลากัดโดยสมาคมอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์ปลากัดสยาม เป็นต้น

“ชาวอาเซียนเรียกกันอย่างไร”

ภาษาไทย	ปลากัด
ภาษาลาว	ບາສູ້ກັບ (ปา สู้ กัณ)
ภาษาเขมร	Trey kroem phloek (เตรย กรอม ปลูก)
ภาษาเมียนมาร์	တိုက်ငါး (ไต กังงา)
ภาษามาลายู	Ikan Pelaga (อิกัน เปละกะ)/ Sepilai (เซปีไล)
ภาษาอินโดนีเซีย	Ikan Cupang (อินกัน คูปัง)/ Ikan Katong (อิกัน กะตง)/ Ikan Laga (อิกัน ลา กะ)
ภาษาสิงคโปร์ (ภาษาจีนกลาง)	泰國鬥魚 (ไทกั้ว โต้ว หยู่)
ภาษาเวียดนาม	Cá chọi (แต็ง ก้า)/ Cá lia thia (ก้า เลีย ตีเออ)

ปลากัดขอแนะนำตัว



อนุกรมวิธานปลากัดไทย

ไฟลัม (Phylum): คอร์ดาตา (Chordata)

ชั้น (Class): แอกติโนเทอริกกีโอ (Actinopterygii)

อันดับ (Order): เพอร์ซิฟอร์เมส (Perciformes)

วงศ์ (Family): ออฟโฟรมิตี Osphronemidae

สกุล (Genus): เบตตา (Betta)

ถิ่นกำเนิด

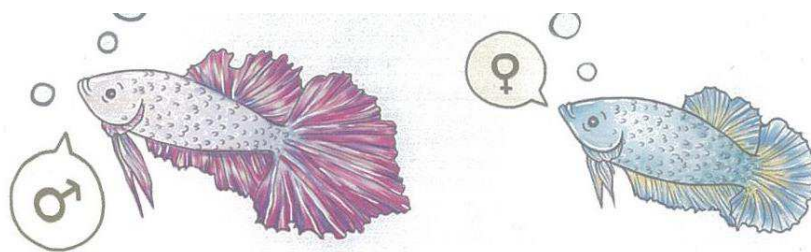
อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และพบกระจายในทุกภาคของประเทศไทย โดยมีการแพร่กระจายมากที่สุดในเขตภาคกลาง

ที่อยู่อาศัย

บริเวณน้ำหรือริมฝั่งของแหล่งน้ำซึ่งช่วยลดอันตรายจากนักล่า

รูปร่าง

ปลากัดไทยที่เจริญเติบโตเต็มที่จะมีลักษณะทางสัณฐานวิทยาที่แตกต่างกันระหว่างเพศผู้และเพศเมีย โดยปลาเพศผู้จะมีขนาดใหญ่ สีสันทสวยงาม และครีบทายาวกว่าเพศเมีย ปลากัดที่ดีต้องมีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่มีแผลตามลำตัวและครีบ เกล็ดไม่หลุดพอง ครีบไม่ฉีกขาด มีกิริยาอาการกระฉับกระเฉง แผ่พองเมื่อถูกกระตุ้น

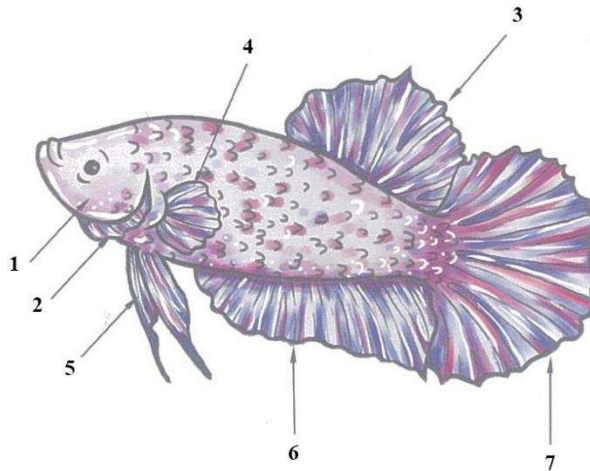


ลักษณะโดยทั่วไป

ปลากัดเป็นปลาขนาดเล็ก มีลักษณะลำตัวเป็นรูปกระสวย ยาว แบนข้าง หัวเล็ก ปากเล็ก และค่อนข้างชันด้านบนเล็กน้อย มีกระดูกอยู่ที่ด้านหน้าช่องตา (Preorbital) และมีเกล็ดละเอียดขนาดเล็กปกคลุมอยู่ทั่วทั้งส่วนหัว และตัว ความยาวจากจะงอยปากถึงโคนครีบทายาวประมาณ 2.9 – 3.3 เท่า ของความกว้างของลำตัว และ 3.0 – 3.3 เท่าของความยาวหัว หรือมีขนาดได้ไม่เกิน 6 เซนติเมตร

ปลากัดมีอวัยวะพิเศษที่ช่วยในการหายใจร่วมกับเหงือก เรียกว่า “Labyrinth organ” ซึ่งจะอยู่ในโพรงอากาศหลังช่องเหงือก เป็นอวัยวะที่มีลักษณะเป็นแผ่นกระดูกอ่อนบาง ๆ เรียงซ้อนทับไปมา และมีรอยหยักคล้ายดอกเห็ดหูหนูขาว บนแผ่นจะประกอบด้วยเส้นเลือดฝอยจำนวนมาก ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนออกซิเจนได้โดยตรงจากอากาศโดยไม่ต้องผ่านเหงือก จึงเป็นความพิเศษที่ทำให้ปลากัดสามารถอาศัยในน้ำที่ไม่มีออกซิเจนได้ ซึ่งจะเริ่มมีเมื่อปลามีอายุประมาณ 10 วัน

ส่วนต่าง ๆ ของปลากัด



1. **แก้ม (Operculum)** เป็นส่วนที่เปราะบางของปลากัด
2. **เหงือก (Gill)** อยู่ภายในแก้มทั้ง 2 ข้าง เป็นอวัยวะช่วยหายใจ เมื่อปลากัดพบศัตรูจะแผ่เหงือกออกเพื่อข่มขู่ หากตัวใดเพรียงพริ้วโดนกัดส่วนนี้จะทำให้พ่ายแพ้ได้ง่าย
3. **ครีบหลัง / กระโดง (Dorsal fin)** อยู่บนสันหลังกึ่งกลางลำตัว ขนาดเล็กใหญ่ต่างกันขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ อาจมีชื่อเรียกอื่น ๆ เช่น สันหลังหน้าโดง
4. **ครีบหู (Pectoral fin)** อยู่ถัดจากแก้ม ช่วยในการเคลื่อนไหวและการทรงตัว บางท้องถิ่นเรียกว่า “พัดน้ำ” หรือ “หูน้ำ” ครีบที่สมบูรณ์ จะมีขนาดกว้างและยาว หากปลากัดตัวใดถูกกัดที่ครีบหูมาก ๆ จะทำให้ทรงตัวไม่ได้ เรียกว่า “หูน้ำตาย”
5. **ครีบท้อง / ตะเกียบ (Ventral fin)** เป็นครีบที่อยู่ใต้ท้องส่วนหน้า ลักษณะเรียวยาว มีขนาดและลักษณะต่างกันขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ บางท้องถิ่นมีชื่อเรียกอื่น ๆ เช่น ไม้เท้า เท้าม้า และท่าม้า เป็นต้น ซึ่งคาดว่ามาจากลักษณะท่าทางของปลากัดเวลาศึกจะยกตัวขึ้นและชูครีบส่วนนี้ทำให้ดูคล้ายม้านั่นเอง ครีบท้องที่ดีควรมีลักษณะเหมือนใบมีดที่มีด้านคมอยู่ด้านหลัง ขอบด้านหน้าโค้งเข้าเล็กน้อย ปลายแหลม ครีบทั้งคู่ควรมีความยาวและขนาดเท่ากัน และไม่ไขว้กัน
6. **ครีบก้น / ขายน้ำ (Anal fin)** เป็นครีบที่อยู่ถัดจากครีบท้อง ยาวไปจรดโคนหาง บางท้องถิ่นเรียกว่า “ม่าน” หรือ “ราวท้อง” ครีบก้นที่ดีควรมีขอบครีบส่วนหน้าและส่วนหลังขนานกัน และค่อย ๆ โค้งไปทางด้านหลัง ขอบด้านหน้า และขอบด้านหลัง จะต้องไม่เรียวยาวสอดแหลมเข้าหากัน
7. **ครีบหาง (Caudal fin)** เป็นอวัยวะเด่นทำให้เห็นความต่างของแต่ละสายพันธุ์ และเป็นอวัยวะสำคัญสำหรับปลากัดเวลาต่อสู้ เพราะมักถูกคู่ต่อสู้กัดขาดได้บ่อย ๆ ซึ่งนำไปสู่การพ่ายแพ้ ครีบหางทุกแบบควรแผ่เต็มสมบูรณ์ได้สัดส่วน มีการกระจายของก้านครีบเท่ากัน ระหว่างส่วนบนและส่วนล่าง

รู้หรือไม่

ในวงการปลากัดมักเรียกส่วนต่าง ๆ ของปลากัดว่า “เครื่อง” ซึ่งหมายถึงส่วนครีบท้อง ครีบทู ครีบท้อง ครีบทัน และครีบทาง



แอบดู (ชีวิต) ปลากัด



ตามธรรมชาติ ปลากัดนั้นเป็นปลาที่ไม่ได้มีสีสันสะดุดตา ในภาวะปกติจะมีสีเทาหม่น หรือสีน้ำตาล คล้ายใบไม้แห้ง มักหลบซ่อนตัวใต้พรรณไม้น้ำ

ด้วยพฤติกรรมที่ชอบอยู่ตัวเดียวในอาณาบริเวณแคบ ๆ ปลากัดเพศผู้จึงมีพฤติกรรมหวงอาณาเขต หากถูกรุกรานหรือถูกกระตุ้นให้อยู่ในสภาวะตื่นตัว ปลากัดเพศผู้จะกางครีบทูทุกส่วนให้ขยายใหญ่ขึ้น สีสันทึบที่ซ่อนเร้นอยู่ในร่างกายจะปรากฏชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นการขู่และแสดงให้ผู้บุกรุกรู้ว่าพร้อมที่จะโจมตีแล้ว ซึ่งพฤติกรรมลักษณะนี้พบได้มากในเพศผู้มากกว่าเพศเมีย

ในธรรมชาติการต่อสู้กันของปลากัดไม่จริงจังเท่าไร บางตัวเห็นท่าไม่ดีก็อาจเลี้ยวไปโดยไม่ต่อสู้กันเลยก็มี แต่บางคู่ก็ต่อสู้กันจนครีบทูฉีกขาดวิน หรือถึงตายก็มี ปลาตัวผู้ตัวไหนที่กำชัยได้ก็จะยึดชัยภูมิ พองตัวเบ่งสีเกี้ยวตัวเมียที่ผ่านไปมา เพื่อทำภารกิจสำคัญต่อไปนั่นคือ “การผสมพันธุ์วางไข่” ซึ่งธรรมชาติของปลากัดสามารถสืบพันธุ์ได้ตั้งแต่อายุ 3 เดือน ขึ้นไป ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของพ่อ-แม่พันธุ์



การกีดกันของปลากัดเงินตัวผู้



วงจรชีวิตปลากัด



การสืบพันธุ์ของปลากัด

1. ปลากัดเป็นปลาที่วางไข่ได้เกือบตลอดปี โดยปลาจะจับคู่วางไข่ตามน้ำนิ่ง
2. ปลาเพศผู้จะสร้างรังด้วยการก่อหวอด (ฟองอากาศที่สูบเข้าไปผสมกับเมือกในปากบริเวณผิวหนัง)
3. ปลาเพศผู้จะงอตัวติดกับลำตัวของปลาเพศเมียที่มีไข่อยู่เต็มท้อง เรียกว่า “การรัด” เพศเมียจะปล่อยไข่ออกมาครั้งละ 7 - 20 ฟอง ในขณะเดียวกันปลาเพศผู้จะปล่อยน้ำเชื้อเข้าผสมกับไข่
4. ปลาเพศผู้จะคอยคลายการรัดตัว แล้วรีบว่ายน้ำไปอมไข่ที่กำลังจมลงสู่พื้น และนำไปพินติดไว้ที่หวอดจนครบถ้วน และทำชั้นตอนที่ 3 และ 4 ไปเรื่อย ๆ จนแม่ปลาไข่หมดท้อง
5. ปลาเพศผู้จะคอยดูแลไข่ และลูกปลาต่อไปจนกว่าจะโตเต็มวัย โดยจะไล่ปลาเพศเมียออกไปเพื่อไม่ให้ปลาเพศเมียมากินไข่รวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ด้วย
6. (ผ่านไป 2-3 วัน) ไข่จะฟักเป็นตัว โดยยังไม่จำเป็นต้องกินอาหาร
7. (ผ่านไป 1 สัปดาห์) เติบโตเป็นลูกปลา และกินไรน้ำขนาดเล็กเป็นอาหาร
8. (ผ่านไป 3 เดือน) เติบโตเป็นปลากัดเต็มวัย

หลากชนิดปลากัดในประเทศไทย



“ปลากัดไทย” หรือที่ทั่วโลกรู้จักกันดีในชื่อ “Siamese Fighting fish” เป็นปลาที่มีการเพาะเลี้ยงกันมากกว่าร้อยปี และปัจจุบันได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีลักษณะของหางที่แปลกใหม่ มีลวดลายสีสันทดเด่นสวยงาม เป็นเหตุผลให้ประเทศไทยสามารถพบเห็นปลากัดได้มากมายหลายชนิด

“ปลาป่า” หรือ “ปลาลูกทุ่ง”

เป็นปลากัดที่ “พบในแหล่งน้ำธรรมชาติ ตามท้องนา และหนองบึง” ส่วนใหญ่จะเป็นปลาขนาดเล็ก หน้าตาไม่โดดเด่นนัก ในสภาพปกติสีอาจเป็นสีน้ำตาล เทา หรือเขียว และอาจมีแถบสีดำจาง ๆ พาดตามลำตัว อาศัยหลบอยู่ระหว่างพรรณไม้ในน้ำในที่ตื้น เมื่อปลาตัวผู้ถูกรบกวนและอยู่ในสภาวะตื่นตัว เช่น มีปลาตัวอื่นเข้ามาในอาณาเขต ครีบทูครีบในร่างกายนี้ออกเต็มที แผ่นเยื่อหุ้มเหงือกจะพองตัวออก พร้อมกับสีสน้อย่างสีน้ำเงินหรือสีแดงปรากฏขึ้นชัดเจนทั่วร่างกาย ทำให้ดูสง่า อาจหาญ และสวยงามอย่างยิ่ง



“ปลาลูกหม้อ” หรือ “ปลาหม้อ”

เป็นปลากัดป่าที่ “ถูกนำมาเลี้ยงและคัดเลือกสายพันธุ์” โดยกลุ่มนักเลงปลากัด โดยหวังว่าจะได้สุดยอดปลากัดที่ก๊าดเก่งและมีน้ำอดน้ำทน ซึ่งปลาลูกหม้อจะมีรูปร่างหน้าใหญ่ สีสันทสวยงามน่าเกรงขาม สีส่วนมากเป็นสีน้ำเงิน แดง เทา เขียว คราม หรือแดงปนน้ำเงิน



รู้หรือไม่

คำว่า “ลูกหม้อ” มาจากการใช้หม้อดินในการเพาะและอนุบาลปลากัดในระยะแรก ๆ



“ปลากัดจีน”

เป็นปลาที่ “พัฒนาสายพันธุ์มาจากปลาลูกหม้อ” โดยผสมคัดพันธุ์ให้ได้ลักษณะที่มีครีบและหางยาวขึ้น ความยาวของครีบหางส่วนใหญ่จะยาวเท่ากับหรือมากกว่าความยาวของลำตัวและหัวรวมกัน รวมถึงมีการพัฒนาสีสันให้มีความหลากหลายสวยงาม



รู้หรือไม่

ด้วยลักษณะครีบที่ยาวรูปร่างสีฉูดฉาดเหมือนเครื่องแต่งกายการแสดงจิ้งของประเทศไทยจีน ทำให้ปลากัดชนิดนี้ถูกเลี้ยงเพื่อความสวยงามและถูกเรียกว่า “ปลากัดจีน”

“ปลากัดจากการพัฒนาสายพันธุ์”

เป็นปลากัดที่ถูก “พัฒนาให้มีรูปทรงของหางที่หลากหลาย” เช่น ปลากัดหางสามเหลี่ยม ปลากัดหางพระจันทร์ครึ่งซีก ปลากัดหางมงกุฏ ปลากัดหางคู่ พัฒนาครีบหูให้ใหญ่ขึ้นอย่างปลากัดหูช้าง หรือปลากัดที่มีสีสัน ลวดลายที่หลากหลายอย่างปลากัดแฟนซี

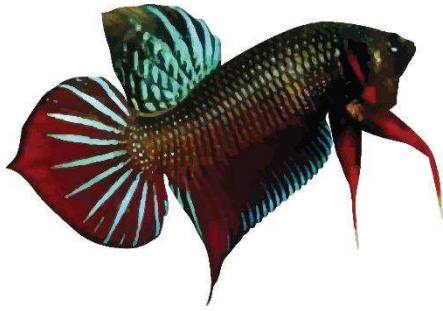


ปลากัดป่ามรดกวัฒนธรรมไทย

“ปลากัดป่า” ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย เพราะการค้นพบปลากัดป่าครั้งแรกของโลกเกิดขึ้นที่นี่ อีกทั้งยังพบได้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทำให้ปลากัดป่ามีความผูกพันกับคนไทยมาอย่างช้านาน



“ปลากัดป่าภาคกลาง - ภาคเหนือ”



ชื่อไทย: ปลากัดป่าภาคกลาง - ภาคเหนือ

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Betta splendens* Regans, 1910

ชื่อสามัญ: Siamese Fighting fish

พบกระจายพันธุ์อยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบอาศัยอยู่ตามห้วย หนอง คลอง บึง ที่มีน้ำนิ่งหรือมีน้ำไหลเอื่อย ๆ

ลักษณะทั่วไป



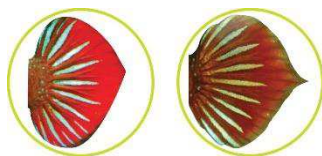
ส่วนหัว / ส่วนแก้ม

หัวสีเทาหรือสีดำ แก้มขีดแดง ส้ม หรือสีเงิน 1 - 2 ขีด



ครีบหลังหรือกระโดง

ก้านครีบเดี่ยวไม่แตกสอง มีพื้นสีเขียวหรือฟ้าและมีลาย



ครีบหาง

ก้านครีบแตกสองเท่านั้น พื้นและก้านมีสีแดง ขอบหางมีสีดำ
ระหว่างก้านครีบ มีเส้นสีเขียวหรือสีฟ้าแซม



เกล็ด

เกล็ดส่วนบนลำตัวมีสีเขียวหรือสีฟ้า



ครีบกันหรือขายน้

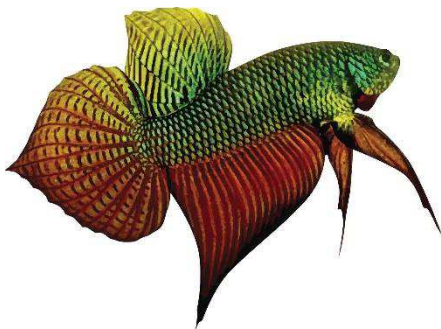
ก้านครีบเดี่ยว พื้นเนื้อมีโทนสีแดง มีสีเขียวหรือฟ้าชั้นแซม
ปลายขอบของครีบ ส่วนปลายมีสีแดงตลอดเส้นตลอดเส้น



ครีบท้องหรือตะเกียบ

ก้านครีบเดี่ยว ก้านหน้าตะเกียบสีดำ ตะเกียบสีแดง
ปลายก้านสีขาว

“ปลากัดป่าอีสาน ปลากัดเขียว ปลากัดป่าหางลาย”



ชื่อไทย: ปลากัดป่าอีสาน ปลากัดเขียว ปลากัดป่าหางลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Betta Smaragdina* Ladiges, 1972

ชื่อสามัญ: Emerald betta, Blue betta, Mekong fighting fish

แพร่กระจายอยู่ในเขตภาคอีสานของประเทศไทยและประเทศลาว พบอาศัยอยู่ในที่ราบตามทุ่งนา ปลักควายหนองน้ำ บึงที่มีน้ำนิ่งหรือไหลเอื่อย ๆ และบนยอดเขาที่สูงจากระดับน้ำทะเลถึง 800 เมตร ในตลาดปลาสวยงามจะเรียกว่า **“ปลากัดกีตาร์”** เพราะเวลาพองใส่กัน ปลาจะกระดิกครีบท้องทำให้ดูเหมือนคนกำลังเล่นกีตาร์นั่นเอง



ส่วนหัว / ส่วนแก้ม

สันหัวเป็นเขม่าดำ
แก้มบริเวณแผ่นปิดเหงือก
มีสีเขียววาว



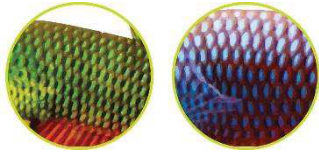
ครีบหลังหรือกระโดง

ก้านครีบเดี่ยว สีน้ำตาลถึงดำ
เยื่อครีบมีพื้นสีเขียวหรือฟ้า มีลายสี



ครีบหาง

ก้านครีบแตกเป็นสองเท่านั้น พื้นเนื้อ
และก้านครีบเป็นสีแดง มีแถบสีเขียวหรือฟ้า
แซมระหว่างก้านครีบลากจากโคนก้านไป
จนถึงสุดปลายก้านหางแต่ละเส้น และใน
ระหว่างปลายก้าน ครีบหางที่แตกสองมี
สีเขียวถึงฟ้าแซมทุกช่อง



เกล็ด

เรียงแน่นเป็นระเบียบตลอดลำตัว
“ สีสเกล็ดเป็นโทนสีเขียวหรือฟ้า



ครีบกันหรือชายน้ำ

ก้านครีบเดี่ยว พื้นเนื้อและก้านครีบมีโทน
สีแดง มีแถบสีเขียวหรือฟ้าแซมระหว่าง
ก้านครีบจากโคนถึงปลายของแต่ละเส้น



ครีบท้องหรือตะเกียบ

ครีบคู่ยาวเรียว มีโทนสีแดง ก้าน
ครีบเส้นแรกมีสีดำ หรือสีน้ำตาลแดง
หรือสีขาวสะท้อนฟ้า ปลายตะเกียบ
ต้องมีสีขาว

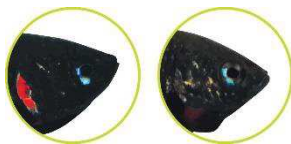
“ปลากัดป่าภาคตะวันออก”



ชื่อวิทยาศาสตร์: *Betta siamorientalis* Kowasupat et al., 2012

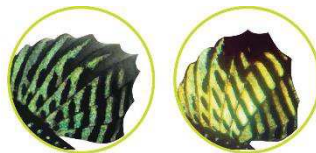
ชื่อสามัญ: Kabinburi betta, Black imbellis

พบที่จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี และบางส่วนของชลบุรี รวมทั้งกระจายพันธุ์ในพื้นที่บางส่วนของกัมพูชา และตอนใต้ของเวียดนาม พบอาศัยตามทุ่งนา หนองน้ำที่มีน้ำนิ่งหรือคลองที่มีน้ำไหลเอื่อย



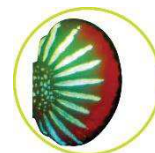
ส่วนหัว / ส่วนแก้ม

สันหัวเป็นเขม่าดำแก้มมีจุดสีแดง
หรือขีดสีแดง 1 – 2 ขีด
หรือไม่มีเลย



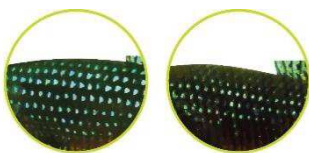
ครีบหลังหรือกระโดง

ก้านครีบเป็นสีน้ำตาลถึงดำ เยื่อครีบ
เป็นสีเขียวหรือสีฟ้า ลายสีดำ



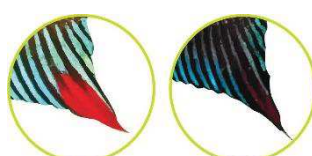
ครีบหาง

ครีบเป็นทรงพัด พื้นและก้านครีบเป็นสีแดง
เข้ม ปลายก้านครีบแตกสองเท่า นั้น ระหว่าง
ก้านครีบมีสีเขียวหรือฟ้าแซม ปลายหางสีแดง
รูปทรงคล้ายพระจันทร์เสี้ยว



เกล็ด

เกล็ดเขียวเข้มถึงฟ้าเข้ม ขันเรียง
เต็มตัวหรือประปรายก็ได้



ครีบกันหรือชายน้ำ

แถบสีเขียวลากถึงโคนครีบ ชายธงเป็น
หยดน้ำสีแดง หรือรูปปลายhook



ครีบท้องหรือตะเกียบ

ก้านครีบเดี่ยวเป็นครีบคู่ ก้านครีบเส้นแรก
เป็นสีดำ พื้นตะเกียบแดง ปลายขาว

“ปลากัดป่าภาคใต้ / ปลากัดลูกทุ่งภาคใต้/ ปลากัดอิมเบลลิส”

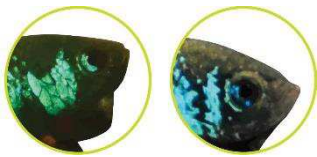


ชื่อไทย: ปลากัดป่าอีสาน ปลากัดเขียว ปลากัดป่าหางลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Betta imbellis* Ladiges, 1975

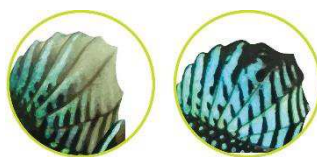
ชื่อสามัญ: Peaceful betta, Malay Fighting fish

พบตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีไปจนถึงประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศเวียดนาม มักพบในทุ่งนา หนองน้ำที่มีน้ำนิ่ง และคลองที่มีน้ำไหลเอื่อย



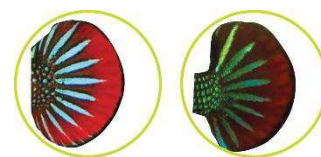
ส่วนหัว / ส่วนแก้ม

สันหัวเป็นเขม่าดำ
แก้มมีขีดสีเขียวหรือสีฟ้า 2 ขีด
หรือมีเต็มแก้ม



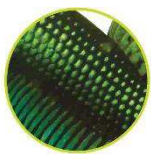
ครีบหลังหรือกระโดง

ครีบเดี่ยว พื้นเนื้อเป็นสีเขียวหรือฟ้า
มีลายสีดำ ก้านครีบโทนสี
น้ำตาลแดงถึงดำ



ครีบหาง

ครีบหางเป็นทรงพัด สีพื้นหางและก้านครีบ
เป็นสีแดงเข้มปลายก้านครีบแตกสองเท่า
ระหว่างก้านครีบมีเส้นสีเขียวหรือฟ้าแซม
ปลายหางมีสีแดงรูปทรงคล้ายพระจันทร์เสี้ยว



เกล็ด

เกล็ดสีเขียวถึงฟ้าเข้ม ขึ้นเรียง
เต็มตัวหรือประปราย



ครีบก้นหรือขายน้

เนื้อและก้านครีบเป็นสีแดง ระหว่าง
ทุกก้านมีสีเขียวหรือฟ้า
ปลายขายน้ต้องมีสีแดงรูปหยดน้ำ
หรือรูปปลายทอก



ครีบท้องหรือตะเกียบ

ครีบคู่ยาวเรียว มีโทนสีแดง ก้านครีบเส้นแรก
มีสีดำ หรือสีน้ำตาลแดง หรือสีขาวสะท้อนฟ้า
ปลายตะเกียบต้องมีสีขาว

“ปลากัดป่ามหาชัย”



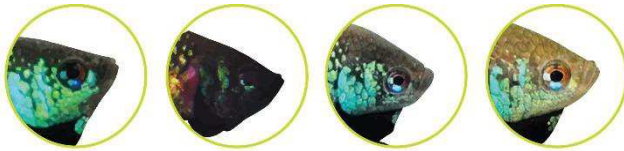
ชื่อไทย: ปลากัดป่ามหาชัย

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Betta mahachaiensis*

Kowasupat et al., 2012

ชื่อสามัญ: Mahachai betta

กระจายพันธุ์อยู่ในพื้นที่แคบ ๆ ในเขตจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม สมุทรปราการ และในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบอาศัยในแหล่งน้ำจืดที่มีน้ำเค็มเข้ามาปนเล็กน้อย มักพบในป่าจาก ช่วงที่น้ำลดมักจะอาศัยอยู่ในน้ำที่ขังตามใบจาก



ส่วนหัว/ส่วนแก้ม

สันหัวเป็นเขม่าดำ แก้มมีขีดสีเขียวหรือฟ้าแฉว 2 ขีด
แผ่นปิดชั้นในเหงือกมีสีน้ำตาลถึงดำ



ครีบหลังหรือกระโดง

ก้านครีบแตก 1 – 2 สีน้ำตาลถึงดำ พื้นเนื้อสีฟ้า
หรือเขียว ลายสีดำ



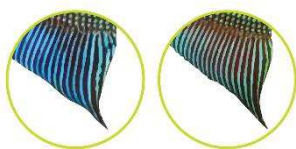
ครีบหาง

หางเป็นทรงพัดหรือทรงใบโพธิ์ ก้านครีบมี
ทั้งแตก 2 ถึง 4 พื้นเนื้อและก้านครีบสีโทน
น้ำตาลถึงแดงดำ มีแถบสีเขียวหรือฟ้าแซม
ระหว่างก้านครีบ



เกล็ด

ผิวลำตัวสีน้ำตาลแดงถึงดำ สีเกล็ดมีสีเขียวถึงฟ้าแฉว



ครีบก้นหรือขายน้

ครีบเดี่ยว พื้นเนื้อและก้านครีบโทนน้ำตาล
แดงถึงดำ มีแถบเขียวหรือฟ้าแซมจากโคนถึง
ปลายระหว่างก้านครีบ



ครีบท้องหรือตะเกียบ

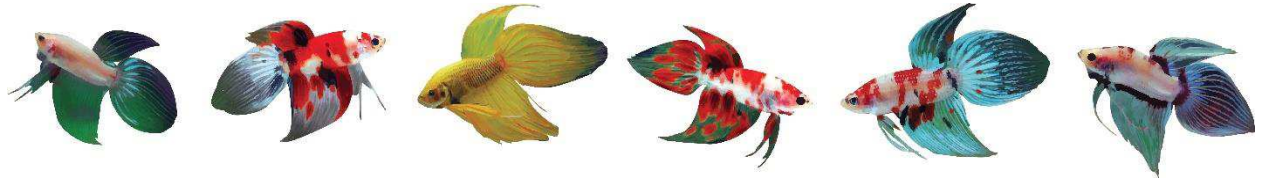
เป็นครีบคู่ พื้นตะเกียบเป็นโทนน้ำตาลแดงถึงดำ ก้านครีบ
เส้นแรกมีสีเขียวถึงฟ้า ปลายตะเกียบสีขาว

พัฒนาสายพันธุ์ปลากัด

ด้วยหลักการทางพันธุศาสตร์และความสามารถในการคัดเลือกสายพันธุ์ของกลุ่มผู้เลี้ยงปลากัดจากทั่วโลก ทำให้ในช่วง 20 - 30 ปีที่ผ่านมา มีการ “พัฒนารูปแบบและรูปร่างของครีบบปลากัด” กันอย่างจริงจัง และเกิดเป็น “ปลากัดที่มีรูปร่างและสีสรรที่หลากหลาย”

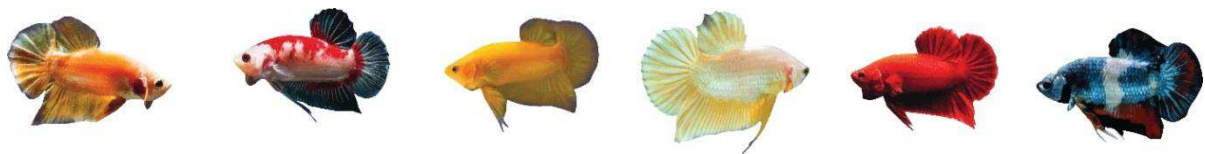
"ปลากัดจีน หรือ ปลากัดหางพู่กัน (Veiltail)"

เป็นปลากัดพันธุ์หางยาวชนิดแรก รูปร่างหางมีลักษณะเหมือนปลายพู่กัน



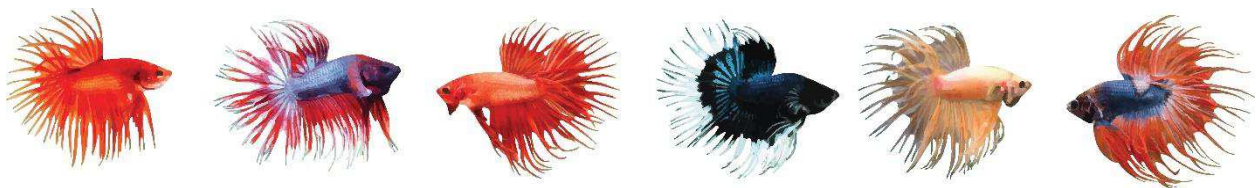
"ปลากัดหางพระจันทร์ครึ่งซีก (Halfmoon-tailed)"

ครีบบหางจะแผ่กว้างเป็นรูปครึ่งวงกลม ทำมุม 180 องศากับโคนหาง (พัฒนาในประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส)



"ปลากัดหางมงกุฎ (Crown-tailed)"

ครีบบหางแผ่เป็นรูปสามเหลี่ยมจนถึงครึ่งวงกลมและมีขอบเป็นจักหรือเป็นซี่ (พัฒนาโดยผู้เลี้ยงปลากัดชาวสิงคโปร์)



"ปลากัดหางคู่ (Double-tailed)"

เป็นปลาที่มีครีบบางแบ่งเป็นพู 2 ข้าง มีทั้งรูปแบบหางแบบเว้าลึก เว้าตื้น ปลายโค้งมนรับกัน หรือปลายแหลมแยกเป็น 2 ส่วน



"ปลากัดหูช้าง (Big ears betta)"

เป็นปลากัดที่มีครีบขนาดใหญ่กว่าปกติมากกว่า 2 เท่า ของขนาดหุบปกติ และมีรูปทรงที่สอดคล้องกับครีบหาง



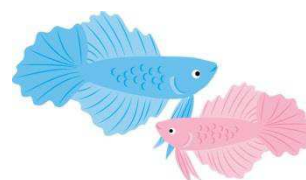
นอกจากนี้ยังมีการ “พัฒนาสีสันให้มีความหลากหลาย” ทั้ง “สี” และ “ลวดลาย” เช่น ปลากัดสีเดียว ปลากัดสองสี อย่าง Dragon, Butterfly และปลากัดสีผสมอย่างปลากัดแฟนซี เป็นต้น

จากชั้นสู่ขวด เพาะเลี้ยงปลากัด

ภาพของชั้นปิดฝาที่เรียงรายตามพื้นบ่อคอนกรีตจำนวนมากและขวดที่เรียงกันแน่นนับพันใบ คือ ภาพบรรยากาศของ “ฟาร์มปลากัด (Breeding Farm) แบบไทย ๆ” ที่จำลองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของปลากัด เพื่อเพาะเลี้ยงปลากัดคุณภาพส่งต่อให้คนภายนอกได้ยลโฉม

ขั้นตอน “จากชั้นสู่ขวด” การเพาะเลี้ยงปลากัดในฟาร์ม

1. “การคัดเลือกพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์” คือ ตัวบ่งชี้คุณภาพแรกของลูกปลาที่จะได้ออกมาในแต่ละรอบของการเพาะพันธุ์ รูปร่างของปลากัดพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ ต้องสมบูรณ์ แข็งแรง และสวยงามตามลักษณะของปลากัดชนิดนั้น ๆ มีท่าทางปราดเปรี้ยว เมื่อเห็นคู่ต่อสู้ จะ “พองตัว” ให้เห็นความสวยงามของสีสันของตน



คัดเลือกพ่อพันธุ์และแม่

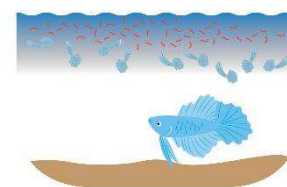


การเทียบปลากัด

2. “การผสมพันธุ์” เริ่มจากการเตรียมชั้นเพื่อเป็นพื้นที่ให้พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ อาศัยอยู่ด้วยกันเพื่อเตรียมผสม ใส่ น้ำลงในชั้นประมาณ 3 ใน 4 ของชั้น โดยใช้เป็นน้ำเปล่า 3 ส่วน (หากเป็นน้ำประปาให้พักไว้ 2 – 3 วัน เพื่อให้คลอรีนละลายออก) ผสมกับน้ำไบฮุกวางต้ม 1 ส่วน และใส่ไบมะยมหรือไบฮุกวางลอยน้ำไว้ 1 ใบ จากนั้นจึงนำพ่อพันธุ์มาใส่ลงชั้นในชั้นก่อน แล้ววางขวดโหลที่มีแม่พันธุ์อยู่ลงไปในชั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ เตรียมพร้อมสำหรับการผสมพันธุ์ (หรือเรียกว่า “การเทียบปลากัด”) ผ่านไป 1 – 2 สัปดาห์ ท้องของแม่พันธุ์จะเริ่มอูมใหญ่ขึ้น ส่วนพ่อพันธุ์จะเริ่มก่อหวอด จึงปล่อยแม่พันธุ์ลงในชั้นตอนรุ่งเช้า พ่อพันธุ์จะไล่ต้อนแม่พันธุ์และรัดเอาไข่พร้อมฉืดน้ำเชื้อเข้าผสม ใช้เวลาประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง สำหรับการผสมพันธุ์ หลังจากนั้นควรแยกแม่พันธุ์ออก เพื่อป้องกันไม่ให้แม่พันธุ์กินไข่และโดนพ่อพันธุ์กัดจนบาดเจ็บ หลังจากการผสมพันธุ์ 4 วัน จะเห็นลูกปลาเริ่มว่ายน้ำ จึงให้อาหารสตออย่างใดอย่างหนึ่งสำหรับพ่อปลา และลูกปลา ให้ตัวผู้เลี้ยงลูกต่อไปประมาณ 2 – 3 วัน จนลูกปลาแข็งแรง จึงนำลูกปลาไปลงบ่ออนุบาล แล้วตัดตัวผู้ออกไปพัก



การผสมพันธุ์

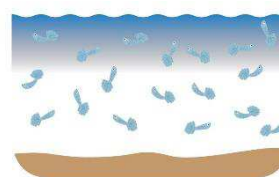


ช่วงพ่อพันธุ์ดูแลลูกปลา

รู้หรือไม่

- “การใช้ชั้น” เป็นภูมิปัญญาการจำลองสภาพน้ำนิ่ง มีด และเงียบสงบ เหมาะสำหรับการผสมพันธุ์ (สามารถใช้กล่องพลาสติก หรือลังโฟมแทนได้) ควรคลุมปิดปากภาชนะไว้ 1 ใน 3 เพื่อช่วยกันแสงและป้องกันปลากระโดดออกจากภาชนะ
- “การใส่ไบมะยมหรือไบฮุกวางลอยน้ำไว้” ก็เพื่อจำลองให้เหมือนแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีใบไม้ลอยอยู่ตามผิวน้ำ ซึ่งจะเป็นจุดที่ปลากัดมาก่อหวอดเพื่อเตรียมผสมพันธุ์
- “ไบฮุกวาง” มีสารแทนนินช่วยปรับให้น้ำมีความเป็นกรดอ่อน ๆ มีฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียบางชนิดในน้ำ ทำให้ปลาไม่เกิดโรคสวยงาม และไม่เป็นที่โรครบกวนง่าย

3. “ช่วงเข้าอนุบาล” ย้ายลูกปลาไปเลี้ยงต่อในภาชนะที่มีขนาดใหญ่ขึ้น สำหรับอนุบาลลูกปลาจนอายุครบ 2 เดือน โดยลูกปลาในระยะนี้จะเลี้ยงด้วยไรแดง



ช่วงอนุบาลลูกปลา

4. “ย้ายลงขวดพร้อมจำหน่าย” หลังจากลูกปลาอายุครบ 2 เดือน จึงเริ่มคัดปลาเพศผู้ (จากขนาดของตัว) นำมาแยกเลี้ยงในภาชนะเหลี่ยมหรือขวดโหล ภาชนะละ 1 ตัว หลังจาก 3 เดือนขึ้นไป รูปทรงและสีปลาจะแสดงออกอย่างชัดเจน จนสามารถบอกได้ว่าปลาอยู่ในเกรดใด ตั้งแต่เกรดประกวด เกรดพื้นฐาน และเกรดขายส่ง โดยกระบวนการก่อนออกจำหน่ายจะอยู่ในระยะเวลาไม่เกิน 5 เดือน



ย้ายลงขวดพร้อมจำหน่าย

จากสิบสู่ล้าน เลี้ยงปลากัดให้รวย

“ปลากัด” ปลาที่ได้รับความนิยมในการเลี้ยงเพื่อชื่นชมความสวยงาม ด้วยราคาที่ไม่สูงนัก จึงทำให้ปลากัดได้รับความนิยมในการเลี้ยงอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในทวีปยุโรป เอเชีย และอเมริกา จากความนิยมกระแสหลัก มาผสมผสานกับกระแสความนิยมลูกใหม่ซึ่งเกิดจากการนำเสนอของภาคการตลาด ทั้งการเปิดตัว “iPhone 6s” ด้วยภาพหน้าจอ (Wallpaper) รูปปลากัดฝีมือคุณ “วิศรุต อังคทะวานิช” ในปี พ.ศ. 2558 และการประมูลขาย “ไทรรงค์” ปลากัดสายพันธุ์ Half Moon ลายธงชาติไทย ซึ่งทำเงินไปได้ถึง 53,500 บาท ในปี พ.ศ. 2559 ทำให้ปลากัดไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ส่งผลให้มูลค่าการจำหน่ายปลากัดของประเทศไทยสูงขึ้นตามไปด้วย นับเป็นหลักร้อยล้านบาทต่อปี โดยเฉพาะตลาดการส่งออกต่างประเทศซึ่งถือเป็นตลาดหลักร้อยละ 90 ของการจำหน่ายปลากัดทั้งหมดของคนไทย ซึ่งสามารถทำราคาได้สูงกว่าการขายภายในประเทศมาก



iPhone 6s



เจ้าไทรรงค์

“5 กลยุทธ์” เลี้ยงปลากัดให้รวย

กลยุทธ์ที่ 1: “สายพันธุ์ตรงตามความต้องการของตลาด” ปลากัด 3 สายพันธุ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ “ปลากัดหม้อหางสั้น HMPK (Halfmoon Plakats)” มีสีสันหลากหลาย เลี้ยงง่าย และ “ปลากัดหางยาว” ครีบสีสวยสง่างามเป็นเอกลักษณ์อย่าง “Half Moon” และ “Double Tails Half Moon”



ปลากัดหม้อหางสั้น
HMPK (Halfmoon Plakats)



ปลากัด Half Moon



ปลากัด Double Tail Crowntail Betta

กลยุทธ์ที่ 2: “คัดปลารูปร่างลักษณะสง่างาม” มีความแข็งแรงสมบูรณ์ตามสายพันธุ์ ทำทางปราดเปรียว เมื่อเห็นคู่ต่อสู้จะ “พองสู้” ให้ความสวยงามของสีสันทื่น เหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงการเป็นพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ปลาที่ดี



กลยุทธ์ที่ 3: “ส่งปลากัดเข้าประกวด” เพราะมาตรฐานของการประกวดจะใช้ความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ตัดสิน ภายในงานจะมีผู้ค้าจากต่างชาติเข้ามาดูเพื่อติดต่อซื้อขาย ทั้งเพื่อนำไปจำหน่ายและส่งประกวดระดับนานาชาติ และหากปลากัดได้รับรางวัลก็จะเป็นเครื่องยืนยันคุณภาพของฟาร์มอีกด้วย



กลยุทธ์ที่ 4: “รู้ช่องทางการขาย” ตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นตลาดค้าปลีก ส่วนตลาดต่างประเทศผู้แทนจากแต่ละประเทศจะติดต่อเข้ามาดูตัวปลาถึงฟาร์ม เพื่อทำการซื้อที่ละหลักพันถึงแสนตัว โดยช่องทางหลักที่ใช้ในการซื้อขาย คือ ช่องทางออนไลน์ (Social Media) เพราะผู้ขายสามารถนำเสนอความงดงามของปลาได้อย่างเต็มที่ และนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางเช่นเดียวกับผู้ซื้อที่สามารถเลือกซื้อและจ่ายเงินได้สะดวกเช่นกัน



AQUATIC BUSINESS



Specialty Betta Fishes
Specialty Betta Fishes
Specialty Betta Fishes
Specialty Betta Fishes
Specialty Betta Fishes

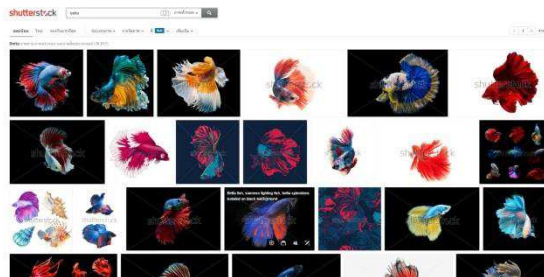
กลยุทธ์ที่ 5: “รูปแบบการขนส่งปลากัดสู่ปลายทางที่เหมาะสม” การส่งไปยังต่างประเทศ หากมีการสั่งซื้อปริมาณมากจะใช้การขนส่งทางอากาศ (Air cargo) เพราะสะดวก สบาย และถูกกฎหมาย สำหรับตลาดภายในประเทศส่วนใหญ่เป็นการซื้อปลีก จะใช้การขนส่งผ่านรถ



ตู้และรถขนส่งประจำทาง หรือผู้ซื้ออาจเข้าไปเลือกปลาด้วยตัวเองที่ ฟาร์ม

รู้หรือไม่

การทำธุรกิจเกี่ยวกับปลากัด ไม่ได้มีเพียงการจำหน่ายปลาเท่านั้น แต่ยังมี “จำหน่ายภาพถ่ายของปลากัด” ที่เน้นแสดงให้เห็นถึงความสวยงามของสรีระและความงดงามของหาง ซึ่งแต่ละตัวจะมีเสน่ห์ที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นแล้วผู้ประกอบการธุรกิจ



จำหน่ายปลากัดหลายท่าน ยังนิยมดึงเอาจุดเด่นของปลากัดออกมานำเสนอผ่านภาพถ่าย ทั้งสี สัน ลวดสาย และเพิ่มคำบรรยายให้เชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าของปลากัดตัวนั้นได้อีกหลายเท่าตัว

แหล่งที่มาข้อมูล

- หนังสือมาตรฐานปลากัดสวยงามในประเทศไทย คณะผู้จัดทำ สถาบันวิจัยสัตว์น้ำสวยงามและพรรณไม้น้ำ สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง, คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาปลากัดสยาม และสหกรณ์ปลาสวยงามแห่งประเทศไทย จำกัด
 - หนังสือมาเลี้ยงปลากัดกัน ผู้เขียน : ภาพล ศุภนันถนันท. สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์บ้านและสวน
 - การเพาะเลี้ยงปลากัด โดย รศ.ประภาส โฉลกพันธ์รัตน์ (<https://home.kku.ac.th/pracha/Betta.htm>)
 - หนังสือมาตรฐานปลากัดสวยงามในประเทศไทย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559) คณะผู้จัดทำ สถาบันวิจัยสัตว์น้ำสวยงามและพรรณไม้น้ำ สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง, คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาปลากัดสยาม และสหกรณ์ปลาสวยงามแห่งประเทศไทย จำกัด
 - วารสารวิทยาศาสตร์ มข วารสารวิทยาศาสตร์ มข. ปีที่ 41 ฉบับที่ 1 : ชีววิทยาของปลากัดไทย (Betta splendens Regan, 1910) Biology of Siamese Fighting Fish (Betta splendens Regan, 1910) ผู้เขียน : การุณ ทองประจักษ์แก้ว
 - หนังสือมาเลี้ยงปลากัดกัน ผู้เขียน : ภาพล ศุภนันถนันท. สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์บ้านและสวน
-
- “Betta Blue โฮมบริดเดอร์ส่งออก”, นิตยสาร SME Biz ธุรกิจพารวย
 - สุจินต์ หนูขวัญ, อรุณี รอดลอย, เรียบเรียง. มาตรฐานปลากัดสวยงามในประเทศไทย : ตำนานปลากัดไทย. นนทบุรี : บริษัท คุณาไทย จำกัด, 2554.
 - สถาบันวัฒนธรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล, เรียบเรียง. “ตำนานและความเป็นมาปลากัดไทย”. สืบค้นจาก <http://www.il.mahidol.ac.th/e-media/siam-fighting-fish/history.html>

- Katherine Barrington. **The Right Way to Care for Betta Fish** (หนังสือออนไลน์). สืบค้นจาก https://talkfishy.com/images/freebooks/Right_Care%20for_Betta_Fish.pdf
 - ASTV ผู้จัดการออนไลน์. “เบตตามหาชัยเอนซิส” ปลากัดพันธุ์ใหม่สายพันธุ์แท้ๆ. สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=9550000141325>
-

กิจกรรมฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

พร้อมตัวอย่างอุปกรณ์ประกอบเสริมการเรียนรู้

ฐานกิจกรรมที่ 1 : ปลากัด นักสู้แห่งสยาม

ปลากัดไทยหรือปลากัดลูกทุ่งของไทย (*Betta splendens*) เป็นปลาน้ำจืดสายพันธุ์พื้นเมืองที่พบได้ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ มีคุณสมบัติว่องไว อุดทน และมีเอกลักษณ์ที่สำคัญ คือ มีสีสันทที่สวยงาม จากอดีตจนปัจจุบันปลากัดถูก “พัฒนาสายพันธุ์” ให้มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งลักษณะ เช่น ปลากัดเดลต้า หรือหางสามเหลี่ยม (Delta-tailed) ปลากัดคราวน์เทล หรือ หางมงกุฏ (Crown-tailed) ปลากัดฮาลฟมูน หรือหางพระจันทร์ครึ่งซีก (Half-moon-tailed) เป็นต้น สีสันทก็ยังคงถูกพัฒนาให้มีความหลากหลาย มีทั้งสีเดียว เช่น สีขาว แดง น้ำเงิน และ สีทอง หรือ พัฒนาให้เป็นสีผสม และ สีลวดลายต่างๆ เช่น ปลากัดสองสี ลายธงชาติ และลายผีเสื้อ เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่ชื่นชอบปลากัดที่มีอยู่ทั่วโลก

ฐานกิจกรรมนี้เป็นฐานที่นำผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าไปในโลกของปลากัด ผ่านการเรียนรู้จากตัวอย่างปลากัดจริงที่นำมาจัดแสดงกว่า 200 ตัว ซึ่งปลากัดที่นำมาจัดแสดงตั้งแต่ปลากัดป่า ปลากัดดั้งเดิมของประเทศไทย ไปจนถึงปลากัดชนิดใหม่ๆ ที่ผ่านการพัฒนาสีสันทและรูปร่างของหางมาแล้ว ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่มีแต่ปลากัดป่าตัวเล็กๆ ที่คนนิยมจับมากัดกันเป็นเกมกีฬาที่นักเลงปลากัดไทยชื่นชอบ และด้วยความที่อยากได้ปลากัดที่กัดเก่งๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาของปลากัดไทย

เพราะปลากัดที่กัดเก่งๆ ต้องนำมาเลี้ยงเอง มีการผสมพันธุ์ คัดเลือกลูกพันธุ์ที่สมบูรณ์แข็งแรงโดยนักเลงปลากัด จึงได้ปลากัดที่พัฒนาขึ้นจากเดิม เรียกว่าปลากัดลูกหม้อ เพราะคนสมัยก่อนจะเลี้ยงปลากัดไว้ในหม้อดิน และด้วยการเลี้ยงและคัดเลือกพันธุ์แบบนี้ ทำให้มีปลากัดรูปร่างและสีสันทใหม่ๆ เกิดขึ้นบนโลก อย่างปลากัดหางยาว ที่คนไทยเรียกว่าปลากัดจีน เพราะหางมีสีสันทและความพลิ้วไหวเหมือนชุดแสดงงิ้วของจีน และด้วยความสวยงามนี้เองทำให้เริ่มมีคนที่จะเพาะเลี้ยงปลากัดเพื่อความสวยงามแทนการเลี้ยงเพื่อกัดกันขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพลิดเพลินไปกับการทำความรู้จักรับกับนานาปลากัดทั้งสายพันธุ์ไทยแท้และปลากัดพันธุ์ผสมที่มีสีสันทหลากหลายสวยงาม พร้อมเข้าใจลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรม สัญชาตญาณ ความเป็นอยู่

วิทยากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- **คุณสหภาพ ดอกแก้ว** (นักวิชาการประมง และแฟนพันธุ์แท้ปลาทะเล 2006)
 หน่วยงาน : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 โทรศัพท์ : 02-9428365 และ 095-1956465
 อีเมล : ffisspd@ku.ac.th
- **คุณธีรินทร์ วงศ์รัตน์** (นักศึกษาปริญญาตรี และสมาชิกชมรมปลาสวยงาม)
 หน่วยงาน : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 โทรศัพท์ : 095-1956465 (ประสานงานผ่าน คุณสหภาพ ดอกแก้ว)
- **คุณศักดิ์สิทธิ์ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์** (นักศึกษาปริญญาตรี และสมาชิกชมรมปลา)
 หน่วยงาน : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 โทรศัพท์ : 095-1956465 (ประสานงานผ่าน คุณสหภาพ ดอกแก้ว)

อุปกรณ์

1. ปลากัदनานาชนิด
2. ชั้นวางปลาจัดทรงชั้นบันได
3. โทรทัศน์
4. คอมพิวเตอร์
5. บอร์ดนิทรรศการที่ 1, 3, 5 และ 6

วิธีการดำเนินการ

1. วิทยากรแนะนำตัว และสิ่งที่จะได้เรียนรู้ภายในฐานกิจกรรม
2. วิทยากรเชิญชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมบอร์ดนิทรรศการและอธิบายประเด็น ความหลากหลายของชนิดปลากัดในประเทศไทย , ปลากัดป่าไทย และการพัฒนาพัฒนาสายพันธุ์ปลากัด ที่ได้ปลากัดสวยงาม
3. จากนั้น วิทยากรเชิญชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมชมตัวอย่างปลากัดหลายหลายสายพันธุ์ที่นำมาจัดแสดง พร้อมตอบคำถาม แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังการชมปลากัด
4. จากนั้น วิทยากรเชิญผู้ร่วมกิจกรรมทำการ **ทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังการร่วมกิจกรรมผ่านเกม จิกซอว์ปลากัด** ซึ่งเป็นภาพปริศนาของปลากัดนานาสายพันธุ์ เพื่อทดสอบว่า รู้จักปลากัดมากน้อยเพียงใด
5. เมื่อตอบคำถามได้ถูกต้องแล้ว ถือว่าผ่านการทดสอบ วิทยากรส่งผู้เข้าร่วมงานต่อยังฐานกิจกรรมถัดไป

เนื้อหาและข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายสำหรับวิทยากรประจำฐาน

1. เนื้อหาจากโปสเตอร์นิทรรศการ หมายเลข 1, 5, 6 และ 7 ประกอบการอธิบาย
2. เนื้อหาคู่มือประกอบนิทรรศการปลากัด นักสู้แห่งสยาม หน้า 9999

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

- เป็นฐานกิจกรรมที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรม เพราะต้องปูพื้นฐานความรู้ถึงที่มา ที่ไป วัตถุประสงค์ และความสำคัญของการจัดนิทรรศการในครั้งนี้
- ในส่วนของวิทยากรในฐานนี้ ความเป็นกันเอง และความเป็นธรรมชาติของเกษตรกรผู้เลี้ยง ปลากัดนั้น การถ่ายทอดด้วยความรู้จริง ประสบการณ์จริงนั้น มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดแรง กระตุ้นให้เข้าร่วมกิจกรรมต่อไปได้

ภาพบรรยากาศ



ฐานกิจกรรมที่ 2 : จากชั้นสู่ขวด ฟาร์มปลากัดไทย โกอินเตอร์

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาสวยงามของไทย มีความรู้และความชำนาญ ในการพัฒนาสายพันธุ์ปลากัดจนเป็นที่ยอมรับของโลก ทำให้สามารถส่งออกปลากัดไปได้ไกลทั่วโลก เช่น ตะวันออกกลาง สหรัฐอเมริกา และยุโรป เป็นต้น ซึ่งพบว่าปลากัดเป็นปลาสวยงามที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ร่วมเรียนรู้กระบวนการเลี้ยงปลากัด ในรูปแบบการจำลองระบบฟาร์มที่ครบวงจรมาไว้ ณ ลานสานฝัน ตั้งแต่การจับคู่ การอนุบาล การเพาะเลี้ยง ไปจนกระทั่งบรรจุเพื่อส่งขายทั้งในประเทศและโกอินเตอร์ไปยังต่างแดน พร้อมร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องราวจากเจ้าของฟาร์มปลากัด ปลาที่สร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้เลี้ยง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจรูปแบบการเพาะเลี้ยงในระบบฟาร์มปลากัด

วิทยากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- คุณขวัญศิริ เกิดศิริ (เจ้าของฟาร์มปลากัด)

หน่วยงาน : ขวัญศิริฟาร์ม

โทรศัพท์ : 088-4559511

อีเมล : Kwansirifarm@gmail.com

Facebook : Oil Kwansiri Farm

- คุณเจนสุรงค์ คนใหญ่ (เจ้าของฟาร์มปลากัด)

หน่วยงาน : ขวัญศิริฟาร์ม

โทรศัพท์ : 088-4559511 (ประสานงานผ่าน คุณขวัญศิริ เกิดศิริ)

- คุณพิชญ์กานต์ เหลื่อมศรี (นักศึกษาปริญญาตรี และสมาชิกชมรมปลาสวยงาม)

หน่วยงาน : คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทรศัพท์ : 095-1956465 (ประสานงานผ่าน คุณสหภาพ ดอกแก้ว)

อุปกรณ์

1. โทรทัศน์
2. ชั้น ถัง ขวด ในการเพาะปลากัด
3. อุปกรณ์ในการเพาะเลี้ยงปลากัดอื่นๆ เช่น อาหาร ยารักษาโรค ใบทุกวาง เปลือก เป็นต้น
4. บอร์ดนิทรรศการที่ 3 และ 8

วิธีการดำเนินการ และขั้นตอน

1. วิทยากรแนะนำตัว และกล่าวถึงความเชื่อมโยงจากฐานก่อนหน้า
2. วิทยากรชักชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าสู่ประเด็นหลักของฐานกิจกรรมนั่นก็คือ เห็นลำดับขั้น ตั้งแต่การจับคู่ การอนุบาล การเพาะเลี้ยง ไปจนกระทั่งบรรจุเพื่อส่งขายทั้งในและต่างประเทศ พร้อมติดตั้งจอคอมพิวเตอร์จัดแสดงกระบวนการและพื้นที่จริงของฟาร์มในการเลี้ยงปลากัดอย่างครบวงจร ในการอธิบายนั้นใช้โปสเตอร์นิทรรศการหมายเลข 3, 4 และ 8 เพื่อให้ความรู้ประกอบกิจกรรม
3. วิทยากรส่งต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไปยังฐานกิจกรรมถัดไป

เนื้อหาและข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายสำหรับวิทยากรประจำฐาน

1. เนื้อหาจากโปสเตอร์นิทรรศการ หมายเลข 3, 4 และ 8 ประกอบการอธิบาย
2. เนื้อหาคู่มือประกอบนิทรรศการปลากัด นักสู้แห่งสยาม หน้า 6 - 12

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

- กิจกรรม “จากชั้นสู่ขวด ฟาร์มปลากัดไทย โกอินเตอร์” เป็นฐานกิจกรรมเนื้อหาเชิงลึกที่วิทยากรบอกเล่า ทำให้ฐานกิจกรรมนี้ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สนใจในการเลี้ยงปลากัด
- การจัดแสดงที่มีการไล่เรียงขั้นตอนการเพาะเลี้ยงปลากัดอย่างเข้าใจง่าย
- มีการนำตัวอย่างพ่อแม่พันธุ์มาใส่ในชั้น มีลูกปลาขนาด 2-3 เดือนในกะละมังสำหรับอนุบาล และมีการนำปลาโตเต็มวัยในขวดมาให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยกขึ้นดู ทำให้เห็นภาพชัดเจน เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น
- มีการนำเครื่องเครื่องซีลปิดปากถุงมาจำลองการทำงานให้ดู ทำให้ฐานนี้ทำให้เป็นกระบวนการการบรรจุเพื่อการส่งจำหน่ายปลากัดได้อย่างชัดเจน

ภาพบรรยากาศ





ฐานกิจกรรมที่ 3 : ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด

หากมองย้อนกลับไปในอดีต จะพบว่าปลากัดเป็นปลาที่เด็กผู้ชายไทยนิยมแสวงหาเพื่อนำมาเล่น แข่งขันเป็นกีฬาพื้นบ้านกันมาแต่โบราณ ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับปลากัดจุดนี้เองก่อให้เกิดคำศัพท์เทคนิคต่าง ๆ มากมาย ซึ่งภายหลังมีการนำมาใช้กับบริบทของสังคม นานวันเข้าหลายคำศัพท์ถูกใช้ จนเคยชินเสียจนลืมไปว่า ศัพท์เหล่านี้ล้วนมาจากแวดวงปลากัด

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับปลากัดที่มีความผูกพันต่อเนื่องมา อย่างแนบแน่นยาวนานผ่านมุมมองของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย พร้อมร่วมสนุกไปกับเกม “ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด” ค้นหาคำศัพท์หรือสำนวนซึ่งมีที่มาจากศัพท์เทคนิคในวงการปลากัด พร้อมเรียนรู้ความหมายของศัพท์เหล่านั้น เพื่อสะท้อนถึงคุณค่าของศัพท์เทคนิคในวงการปลากัดที่มีอิทธิพลต่อ แวดวงภาษาไทย รวมถึงเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปลากัดไทย จนถึงการพัฒนาสายพันธุ์ปลากัด ที่ได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ใหม่ๆ ขึ้นเป็นลำดับ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด รวมไปถึงการไม่หยุดพัฒนาสายพันธุ์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลากัด ทำให้ปัจจุบันพบปลากัดที่มีรูปร่างหน้าตาที่หลากหลาย และเชื่อว่าในอนาคตจะมีปลากัดรูปร่างและสีสันที่สวยงามยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์

1. เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างปลากัดกับคนไทย การพัฒนาสายพันธุ์ต่างๆ ที่โดดเด่นของโลก และการสร้างเสริมจินตนาการหากมีการเพาะพันธุ์ปลากัดด้วยตนเอง

วิทยากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- คุณแก่นพงศ์ บุญถาวร (นักศึกษาปริญญาเอก)
หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
โทรศัพท์ : 082-2952970
อีเมลล์ : free.indulas@gmail.com
- คุณนัฐวุฒิ ชันทะพล (นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาควิชาประวัติศาสตร์)
หน่วยงาน : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
โทรศัพท์ : 090-8020557
อีเมลล์ : Khanthaphol.N@gmail.com

อุปกรณ์

1. ตัวอย่างคำศัพท์ไทยที่เกี่ยวข้องกับปลากัด
2. กระดาษ A4
3. สีไม้ หรือสีชอล์ก
4. บอร์ดนิทรรศการที่ 2, 8 และ 9

วิธีการดำเนินการ และขั้นตอน

1. วิทยากรแนะนำตัว และสิ่งที่จะได้เรียนรู้ภายในฐานกิจกรรม
2. วิทยากรชักชวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าสู่เนื้อหา เรียนรู้คุณค่าของปลากัดที่มีต่อสังคมไทย ทั้งเป็นปลาที่สร้างชื่อเสียงระดับโลก รวมไปถึงการสะท้อนคุณค่าออกมาในรูปแบบของคำศัพท์ไทย ที่ใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน
3. วิทยากร เชื่อมโยงนำเข้าสู่ประเด็นจากปลากัดที่ รัชกาลที่ 4 ทรงพระราชทานให้ชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ปลากัดเป็นที่นิยมในระดับนานาชาติ นำไปสู่เส้นทาง “การพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์” ที่มีความแปลก แตกต่าง สีสันสวยงามมากยิ่งขึ้น
4. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทดลองวาดภาพระบายสี ในหัวข้อถ้าหากเป็นเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากัดได้ อยากพัฒนาสายพันธุ์ให้มีรูปร่าง สีสัน แบบใด
5. เสร็จสิ้นกิจกรรม วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมซักถามข้อสงสัย ก่อนส่งต่อยังฐานกิจกรรมถัดไป

เนื้อหาและข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายสำหรับวิทยากรประจำฐาน

1. เนื้อหาจากโปสเตอร์นิทรรศการ หมายเลข 2, 8 และ 9 ประกอบการอธิบาย
2. เนื้อหาคู่มือประกอบนิทรรศการปลากัด นักสู้แห่งสยาม หน้า 14 - 21

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

- กิจกรรม “ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด” มีวิทยากร 1 คน เพื่ออธิบายเรื่องราวของศัพท์ปลากัด และเกร็ดความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของปลากัดไทย และปลากัดในต่างประเทศให้กับผู้เข้าร่วมนิทรรศการได้ฟัง ทำให้ฐานนี้มีความรู้ในมุมมองของวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น จากนั้นจึงค่อยส่งต่อให้วิทยากรอีกท่านในการชวนคิด ชวนคุย และวาดภาพระบายสีปลากัดตามจินตนาการ
- กิจกรรมที่วาดภาพระบายสี “หากมีโอกาสเพาะพันธุ์ปลากัดตามจินตนาการ” เป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเด็ก และได้รับความสนใจไปเป็นอย่างมาก
- โดยภาพรวมถือเป็นฐานกิจกรรมที่เสริมให้นิทรรศการมีความหลากหลายได้เป็นอย่างดี

ภาพบรรยากาศ



กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 4 : เก็บภาพปลากัดที่สวยงาม

“คนงามเพราะแต่ง ปลากัดสวยเพราะภาพถ่าย” เป็นคำพูดที่ไม่น่าเกินจริงไปนัก ปลากัดธรรมดาที่ซื้อมาเลี้ยงจะสวยขึ้นทันตาหากถูกบันทึกเป็นภาพถ่าย ซึ่งหลายครั้งภาพถ่ายเหล่านี้ก็สร้างรายได้ให้แก่เจ้าของภาพด้วยเช่นกัน แต่กว่าจะได้มาซึ่งรูปสวย ๆ เหล่านี้อาจต้องใช้เวลา ความอดทน และจังหวะที่เหมาะสมเจาะลงตัว โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ร่วมถ่ายรูปปลากัดที่สวยงามหลากสายพันธุ์ ทำความสามาถของคุณว่าจะถ่ายรูปอย่างไรให้ปลากัดที่เคลื่อนไหวตลอดเวลาให้มีความคมชัด มีท่วงท่าพลิ้วไหวที่สวยงาม

วัตถุประสงค์

1. ทดลองถ่ายภาพปลากัด ที่ต้องอาศัยความอดทน และการสังเกตพฤติกรรมของปลากัดให้ดี

วิทยากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- คุณพัชรี ชาติเผือก
โทรศัพท์ : 095-242126
อีเมล : ppatchareee@gmail.com
- คุณสิริเชษฐ์ พรมรอด
โทรศัพท์ : 095-5539552
อีเมล : Promrod6@hotmail.com

อุปกรณ์

1. กล้องถ่ายภาพ Light room
2. แท่นวางกล้องไฟ
3. ปลาการ์ดชนิดต่างๆ

วิธีการดำเนินการ

1. วิทยากรแนะนำตัว
2. วิทยากรกล่าวแนะนำในการถ่ายภาพ เช่น การใช้สมาธิ ความอดทน การรอจังหวะในการถ่ายภาพ รวมไปถึงข้อควรปฏิบัติ เช่น การงดใช้แสงแฟลช ห้ามเคาะตู้ปลา เป็นต้น
3. กิจกรรมพิเศษ ท่านใดที่ถ่ายภาพปลากัดแล้ว แชรลงสื่อโซเชียล เช่น Facebook Instagram เพียงโชว์ให้วิทยากรประจำฐาน ก็จับฉลากชิงรางวัลได้ทันที

เนื้อหาและข้อมูลเพื่อใช้ในการอธิบายสำหรับวิทยากรประจำฐาน

1. เนื้อหาจากโปสเตอร์นิทรรศการ หมายเลข 9 ประกอบการอธิบาย
2. เนื้อหาคู่มือประกอบนิทรรศการปลากัด นักสู้แห่งสยาม หน้า 22 – 27

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

- กิจกรรม “เก็บภาพปลากัดสีสวย” เป็นฐานกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก ทั้งเด็ก วัยรุ่น ผู้ใหญ่ รวมไปถึงกลุ่มช่างภาพมืออาชีพ ที่มานั่งถ่ายภาพปลากัดอย่างตั้งใจ ได้เห็นถึงความอดทน และความพยายามของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาพบรรยากาศ



กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 5 : ตักปลาโค้ย

“เกมตักปลา” เกมที่คุ้นเคยกับคนไทยและชาวโลกมาเป็นเวลาช้านาน เกมที่สนุกสนานที่มีอุปกรณ์น้อยชิ้น ทั้งบ่อปลา ปลา จากนั้นลงมือตักด้วยกระดาษช้อนปลาอันจิ๋ว ที่ต้องอาศัยเทคนิคที่ดี จังหวะที่เหมาะสม และความว่องไวก่อนที่กระดาษแผ่นบาง ๆ นั้นจะละลายน้ำขาดไป จนไม่สามารถตักช้อนปลาได้

ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ร่วมสนุกท้าทายความสามารถ อดฝืนมือ และชั้นเชิงที่ว่องไวของตัวเอง กับกิจกรรมตักปลากัดแฟนซีโค้ย (ปลากัดลวดลายปลาการ์ฟ) และถ้าคุณมีความสามารถพอ ปลากัดแฟนซีโค้ยตัวนั้นจะเป็นของคุณทันที

วัตถุประสงค์

1. เรียนรู้พฤติกรรมของปลากัด

วิทยากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง :

- คุณภัทรา สัมปັນนท์
โทรศัพท์ : 091-0496063
อีเมล : bebibidasz@gmail.com
- คุณอริษา เมฆเมืองทอง
โทรศัพท์ : 090-1048807
อีเมล : milkbell3141@gmail.com

อุปกรณ์

1. ปลากัดเพศเมียจำนวนมาก
2. บ่อน้ำ พร้อมน้ำสะอาด
3. ไม้ช้อนปลา

วิธีการดำเนินการ

1. วิทยากรแนะนำตัว
2. วิทยากรกล่าวแนะนำพฤติกรรมของปลากัด และวิธีการตักปลา ดังนี้ ปลากัดที่ใส่ในบ่อสำหรับตักนั้น เป็นปลาตัวเมียทั้งหมด มันจึงไม่กัดกัน
3. ด้วยน้ำที่เย็นจากอุณหภูมิของอุทยานการเรียนรู้ที่ค่อนข้างเย็นมาก ทำให้ปลาเคลื่อนไหวที่น้อย ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีที่จะตักปลาได้ แต่เทคนิคสำคัญที่สุดของการตักปลา คือ การเรียนรู้

พฤติกรรมของปลากัด และรู้จักประเมินอุปกรณ์ตกปลาที่ประดิษฐ์จากกระดาษสาของตัวเองที่ไม่ได้แข็งแรงมาก

4. การเลือกปลากัดที่นิ่ง มีโอกาสในการจับได้มากกว่าปลากัดที่คึกมาก ว่ายน้ำเร็วมาก เมื่อเลือกปลากัดที่ต้องการได้แล้ว ก็ค่อยๆเอากระชอนต้อนแล้วช้อนใต้ตัวปลา คาดเตาการเคลื่อนที่ของปลาแล้ว ค่อยๆยกกระชอนขึ้นอย่างช้า ๆ โอกาสที่จะจับปลากัดได้จะมีสูงขึ้น
5. สิ้นสุดกิจกรรม

ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

- กิจกรรม “ตกปลาโค้ย” เป็นฐานกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มผู้ปกครองเป็นอย่างมาก มีความอดทนและใจเย็นในการค่อยๆต้อน ค่อยๆยกปลาเข้าสู่ช้อน

ภาพบรรยากาศ



ผลการดำเนินนิทรรศการปลากัด นักสู้แห่งสยาม

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและการแก้ไข

ข้อเด่น

1. “หัวข้อของนิทรรศการ” ได้รับความสนใจจากผู้ที่ได้รับทราบข่าวการประชาสัมพันธ์หรือผู้ที่เข้ามาใช้บริการในอุทยานการเรียนรู้ TK park เป็นอย่างมาก ส่งผลถึงยอดผู้เข้าร่วมกิจกรรมและบรรยากาศภายในนิทรรศการที่คึกคักตลอดเวลา
2. “หัวข้อของนิทรรศการ” เข้ากับบริบทของคนไทยทั่วประเทศ สามารถหาผู้รู้ รวมถึงตัวอย่างในท้องถิ่นได้ไม่ยากเกินไป จึงมีความเหมาะสมในการส่งต่อเนื้อหาไปยังหน่วยงานอื่น ๆ
3. “ภาคีสันสนุน” และ “วิทยากร” เป็นจุดแข็งของนิทรรศการ ทั้งในส่วนของเกษตรกรและเชิงพาณิชย์ ซึ่งได้เจ้าของฟาร์มมาเป็นวิทยากรและนำปลากัดมาจัดแสดง และส่วนเนื้อหาเชิงวิชาการ ซึ่งได้นักวิชาการประมงที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องปลากัดและปลาสวยงาม รวมถึงนิสิตจากคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มาเป็นวิทยากรในนิทรรศการ การนำเสนอและการให้ข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงมีครบถ้วนในทุกด้าน
4. “ฐานกิจกรรมหลัก” ทั้ง 2 สัปดาห์มีการร้อยเรียงเนื้อหาเป็นอย่างดีและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร
5. “ฐานกิจกรรม Workshop” ทั้ง 2 สัปดาห์ได้รับการตอบรับจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เนื่องจากมีรูปแบบที่น่าสนใจ และมีของรางวัลที่ดึงดูดผู้เข้าร่วมกิจกรรม
6. “ของรางวัลจากการทำเอกสารคำถามอย่างง่ายประกอบกิจกรรม” ในหัวข้อของนิทรรศการนี้ (โปสการ์ดรูปปลากัด) สร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสนใจที่จะหาความรู้จากวิทยากร และโปสเตอร์นิทรรศการในรูปแบบโรลอัพได้เป็นอย่างดี
7. “การเปิดพื้นที่สำหรับขายปลากัด” นอกจากสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอุทยานการเรียนรู้ TK park และภาคีสันสนุน ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่คึกคักให้แก่นิทรรศการได้เป็นอย่างดี

ข้อดี

1. รูปแบบการดำเนินกิจกรรมฐานที่ 3 “ศัพท์ไทย...พูดจาภาษาปลากัด” ที่ออกแบบไว้ไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการดำเนินกิจกรรม และประเด็นการเรียนรู้ จากการสังเกตเมื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมแล้วทำให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมีความสนุกสนานมากขึ้นกว่ารูปแบบเดิม ประเด็นที่ได้เรียนรู้อาจจะไม่ใช่ประเด็นแรกที่ทีมงานตั้งไว้ แต่ประเด็นการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ
2. เกม “จิ๊กซอว์ปลากัด” ในฐานกิจกรรมที่ 1 “ปลากัด นักสู้แห่งสยาม” ได้รับความสนใจน้อยกว่าที่คาดการณ์ไว้ เนื่องปัจจัยโดยรอบ เช่น ความสวยงามของปลากัดที่นำมาจัดแสดง ในฐานกิจกรรมที่แย่งความน่าใจของเกม หรือ ทักษะการสื่อสารของวิทยากรในส่วนของเกม ซึ่งไม่สามารถโน้มน้าวผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ามาร่วมเล่นเกมได้มากพอ
3. Workshop ตักปลาโค้ย (สัปดาห์ที่ 2) ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมากจนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมนี้ก่อนฐานกิจกรรมหลัก จึงต้องมีการแก้ไขปัญหาโดยการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าเรียนรู้ในฐานกิจกรรมหลัก (1-3) ทั้งหมดก่อน โดยฐานกิจกรรมหลักแต่ละฐานจะทำการแสดงปดตราประทับให้ หลังจากนั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงจะมีสิทธิ์ตักปลาโค้ย ซึ่งวิธีนี้สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้องเข้าร่วมเล่นเกม “จิ๊กซอว์ปลากัด” ได้มากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ความหลากหลายของสายพันธุ์ปลากัดที่นำมาจัดแสดงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากจะเป็นสื่อที่ให้ความรู้เชิงวิชาการ ยังเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ดี
2. หากมีการนำไปใช้จัดยังพื้นที่อื่น ๆ การเชิญหน่วยงานภาคีที่เป็นเจ้าของฟาร์มและหน่วยงานที่รับผิดชอบเชิงวิชาการ เช่น หน่วยงานในสังกัดกรมประมง มาร่วมงานได้จะทำให้ นิทรรศการมีความสมบูรณ์ในทุกมิติมากยิ่งขึ้น
3. ขอรางวัลที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อนิทรรศการสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มากยิ่งขึ้น
4. การเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาคีที่เชิญมาได้มีพื้นที่ในการออกร้าน สามารถช่วยให้ นิทรรศการมีความหลากหลายและสร้างบรรยากาศให้คึกคักได้มากขึ้น